

DRUŽINSKI ZAKONIK (DZ)

Prvi del: UVODNE DOLOČBE

1. člen (vsebina zakonika)

Ta zakonik ureja zakonsko zvezo, zunajzakonsko skupnost, partnersko skupnost, zunajpartnersko skupnost, razmerja med starši in otroki, oblike pomoči države pri težavah partnerskega in družinskega življenja ter preživljanje, posvojitve, rejništvo in skrbništvo za otroke in druge osebe, ki potrebujejo posebno varstvo.

2. člen (družina)

(1) Družina je življenjska skupnost otroka z enim ali obema od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice.

(2) Zaradi koristi otrok uživa družina posebno varstvo države.

3. člen (zakonska zveza)

Zakonska zveza je življenjska skupnost moškega in ženske, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje ureja ta zakonik.

4. člen (zunajzakonska skupnost)

(1) Zunajzakonska skupnost je dalj časa trajajoča življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, in ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med njima neveljavna. Taka skupnost ima v razmerju med njima enake pravne posledice po tem zakoniku, kakor če bi sklenila zakonsko zvezo; na drugih pravnih področjih pa ima taka skupnost pravne posledice, če zakon tako določa.

(2) Zunajzakonska skupnost je ne glede na čas trajanja tudi življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, in ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med njima neveljavna, če se jima je v času trajanja te skupnosti rodil skupni otrok, ali sta posvojila otroka.

(3) Če je odločitev o pravici ali obveznosti odvisna od vprašanja obstoja življenjske skupnosti iz prejšnjih odstavkov, se o tem vprašanju odloči v postopku za ugotovitev te pravice ali obveznosti. Odločitev o tem vprašanju ima pravni učinek samo v stvari, v kateri je bilo to vprašanje rešeno.

5. člen (partnerska skupnost)

(1) Partnerska skupnost je življenjska skupnost dveh žensk ali dveh moških, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje ureja ta zakonik.

(2) Taka skupnost ima enake pravne posledice, kot jih ima zakonska zveza, razen če zakon določa drugače.

6. člen (zunajpartnerska skupnost)

(1) Zunajpartnerska skupnost je dalj časa trajajoča življenjska skupnost dveh žensk ali dveh moških, ki nista sklenila partnerske skupnosti, in ni razlogov, zaradi katerih bi bila partnerska skupnost med njima neveljavna. Taka skupnost ima v razmerju med njima enake pravne posledice po tem zakoniku, kakor če bi sklenila partnersko skupnost. Zunajpartnerska skupnost ima pravne posledice tudi na tistih pravnih področjih, na katerih ima pravne posledice zunajzakonska skupnost, razen če zakon določa drugače.

(2) Če je odločitev o pravici ali obveznosti odvisna od vprašanja obstoja življenjske skupnosti iz prejšnjega odstavka, se o tem vprašanju odloči v postopku za ugotovitev te pravice ali obveznosti. Odločitev o tem vprašanju ima pravni učinek samo v stvari, v kateri je bilo to vprašanje rešeno.

7. člen (otrok)

Po tem zakoniku je otrok oseba, ki še ni dopolnila 18 let, razen če je že prej pridobila popolno poslovno sposobnost.

8. člen (starševska skrb)

(1) Starševska skrb je celota obveznosti in pravic staršev, da v skladu s svojimi zmožnostmi ustvarijo razmere, v katerih bo zagotovljen celovit otrokov razvoj.

(2) Starševska skrb pripada skupaj obema od staršev.

9. člen
(načelo otrokove koristi)

(1) Starši v vseh dejavnostih v zvezi z otrokom skrbijo za korist otroka. Otroke obravnavajo in vzgajajo s spoštovanjem do njihove osebe, individualnosti in dostojanstva. Otrok telesno ne kaznujejo in jih ne izpostavljajo drugim oblikam ponižujočega ravnanja.

(2) Starši imajo pri skrbi in odgovornosti za korist otroka prednost pred vsemi drugimi.

(3) Starši delajo v korist otroka, če, zlasti ob upoštevanju osebnosti otroka, njegove starosti in razvojne stopnje ter hotenj, primerno zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka, ter mu nudijo primerno vzgojno vodstvo in ga spodbujajo v njegovem razvoju.

(4) Druge osebe, državni organi, izvajalci javnih služb, nosilci javnih pooblastil in organi lokalnih skupnosti morajo v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za korist otroka in pri tem otroka ne smejo izpostavljati nobeni obliki telesnega kaznovanja ali drugi obliki ponižujočega ravnanja.

(5) Država zagotavlja pogoje za delovanje nevladnih organizacij in strokovnih institucij za razvijanje pozitivnega starševstva.

10. člen
(posebno varstvo otrok)

Otroci uživajo posebno varstvo države vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok.

11. člen
(posvojitev)

Posvojitev je posebna oblika varstva otrok, s katero nastane med posvojiteljico ali posvojiteljem (v nadaljnjem besedilu: posvojitelj) in posvojenko ali posvojencem (v nadaljnjem besedilu: posvojenec) enako razmerje, kakor je med starši in otroki.

12. člen
(rejništvo)

Rejništvo je posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši.

13. člen
(skrbništvo)

(1) Skrbništvo je posebna oblika varstva otrok, za katere ne skrbijo starši, in polnoletnih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

(2) Po določbah tega zakonika država zagotavlja varstvo tudi drugim osebam, ki nimajo možnosti same skrbeti za svoje pravice in koristi.

14. člen
(sistemi varstva in svetovanja)

Država s sistemom vzgoje in izobraževanja, zdravstva, socialnega varstva ter svetovanja omogoča ljudem, da se vsestransko pripravijo na skladno partnersko in družinsko življenje, pomaga pa jim tudi reševati probleme v medsebojnih razmerjih in v razmerjih do otrok.

15. člen
(družinska mediacija)

Družinska mediacija je postopek, v katerem udeleženke ali udeleženci (v nadaljnjem besedilu: udeleženec) prostovoljno s pomočjo ene ali več nevtralnih tretjih oseb – družinskih mediatorok ali družinskih mediatorjev (v nadaljnjem besedilu: družinski mediator) skušajo doseči mirno rešitev spora, ki izvira iz medsebojnih družinskih razmerij.

16. člen
(pristojnost sodišč)

Za odločanje o zadevah iz tega zakonika, za katere so po tem zakoniku pristojna sodišča, so na prvi stopnji stvarno pristojna okrožna sodišča.

17. člen
(pristojnost centrov za socialno delo in ministrstva)

(1) Za odločanje o upravnih zadevah po tem zakoniku so pristojni centri za socialno delo, če v tem zakoniku ni drugače določeno.

(2) O pritožbah zoper odločbe centrov za socialno delo odloča ministrstvo, pristojno za družino.

(3) Upravne zadeve iz tega zakonika se rešujejo prednostno.

18. člen
(medsebojno sodelovanje)

Pri uresničevanju nalog, določenih s tem zakonikom, morajo med seboj sodelovati centri za socialno delo in drugi nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, državni in pravosodni organi, organi lokalnih skupnosti ter humanitarne in druge nevladne organizacije.

Drugi del: ZAKONSKA ZVEZA

1. Splošne določbe

19. člen
(temelj zakonske zveze)

Zakonska zveza temelji na svobodni odločitvi skleniti zakonsko zvezo, na obojestranski čustveni navezanosti, vzajemnem spoštovanju, razumevanju, zaupanju in medsebojni pomoči.

20. člen
(enakopravnost zakoncev)

V zakonski zvezi sta zakonca enakopravna.

2. Pogoji za obstoj in veljavnost zakonske zveze

21. člen
(pogoji za obstoj)

Za obstoj zakonske zveze je potrebno, da:

- sta osebi, ki sklepata zakonsko zvezo, različnega spola,
- osebi izjavita svoje soglasje, da skleneta zakonsko zvezo in
- osebi izjavita svoje soglasje pred pristojnim državnim organom.

22. člen
(svobodna izjava volje)

(1) Zakonske zveze ni mogoče skleniti brez svobodne izjave volje bodočih zakoncev, da želita skleniti zakonsko zvezo. Svobodne izjave volje ni, če je bila izjava izsiljena ali dana v zmoti.

(2) Izjava volje za sklenitev zakonske zveze je izsiljena, če jo je zakonec dal iz strahu, povzročenem z resno grožnjo.

(3) Izjava volje za sklenitev zakonske zveze je dana v zmoti glede osebe zakonca, če je zakonec mislil, da sklepa zakonsko zvezo s pravo osebo, a jo je sklenil z drugo, ali če je sklenil zakonsko zvezo z osebo, ki ni tista, za katero se je izdajala.

23. člen
(popolna poslovna sposobnost)

Zakonske zveze ne more skleniti otrok.

24. člen
(razsodnost)

Zakonske zveze ne more skleniti nerazsodna oseba ali oseba, ki je ob sklenitvi zakonske zveze začasno razsodna, vendar pa zaradi vzroka, ki povzroča njeno nerazsodnost, ni sposobna z drugim zakoncem oblikovati življenjske skupnosti z vsebino, ki jo določa ta zakonik.

25. člen
(že sklenjena zakonska zveza)

Oseba ne more skleniti nove zakonske zveze, dokler njena prej sklenjena zakonska zveza ne preneha.

26. člen
(že sklenjena partnerska skupnost)

Oseba ne more skleniti zakonske zveze, dokler njena prej sklenjena partnerska skupnost ne preneha.

27. člen
(obstoj sorodstvenega razmerja)

(1) Zakonske zveze ne morejo skleniti med seboj sorodniki v ravni črti, niti sorodniki v stranski črti do vštetega četrtega kolena.

(2) Določba prejšnjega odstavka se ne uporablja za razmerja, ki nastanejo pri posvojitvi, razen za sklenitev zakonske zveze med posvojiteljem in posvojencem.

28. člen
(obstoj skrbništva)

Dokler traja skrbništvo, lahko skrbnica ali skrbnik (v nadaljnjem besedilu: skrbnik) in njegova varovanka ali varovanec (v nadaljnjem besedilu: varovanec) med seboj skleneta zakonsko zvezo samo z dovoljenjem sodišča.

29. člen
(spregled sorodstvenega razmerja)

Sodišče lahko zaradi utemeljenih razlogov dovoli sklenitev zakonske zveze med otroki bratov in sester ter med otroki polbratov in polsester.

30. člen
(spregled mladoletnosti)

Sodišče lahko zaradi utemeljenih razlogov dovoli sklenitev zakonske zveze otroku, ki je že dopolnil 15 let, če je dosegel tako telesno in duševno zrelost, da lahko razume pomen in posledice pravic in obveznosti, ki nastanejo s sklenitvijo zakonske zveze.

31. člen
(mnenje centra za socialno delo)

Sodišče pri odločitvi v postopku po 28., 29. in 30. členu tega zakonika upošteva mnenje centra za socialno delo, kadar ga pridobi v skladu z določbami zakona, ki ureja nepravdni postopek.

3. Postopek pred sklenitvijo zakonske zveze

32. člen
(prijava)

(1) Osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, se osebno prijavita pri matičarki ali matičarju (v nadaljnjem besedilu: matičar) upravne enote.

(2) Ob vložitvi prijave matičar opozori osebi iz prejšnjega odstavka na pogoje za obstoj in veljavnost zakonske zveze ter na obveznosti in pravice, ki izhajajo iz zakonske zveze.

(3) V prijavi osebi izjavita, da svobodno sklepata zakonsko zvezo in da so izpolnjeni pogoji za veljavnost zakonske zveze.

(4) Če je vsaj ena izmed oseb, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, tujka ali tujec (v nadaljnjem besedilu: tujec) in ob prijavi obstajajo razlogi za sum, da nameravata skleniti zakonsko zvezo izključno ali predvsem z namenom pridobitve dovoljenja za prebivanje v skladu z zakonom, ki ureja dovoljenja za prebivanje tujcev, ali z namenom pridobitve državljanstva Republike Slovenije v skladu z zakonom, ki ureja državljanstvo, in nimata namena oblikovati življenjske skupnosti v skladu s tem zakonikom, se izvede posebni ugotovitveni postopek v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

(5) Osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, morata k prijavi priložiti dokazila o tistih podatkih, ki jih ni mogoče ugotoviti na podlagi uradnih evidenc.

33. člen

(ugotavljanje pogojev za veljavnost zakonske zveze)

Matičar ugotovi, ali so izpolnjeni pogoji za veljavnost zakonske zveze na podlagi podatkov iz matičnega registra in na podlagi podatkov iz petega odstavka 32. člena tega zakonika.

34. člen

(zavrnitev sklenitve zakonske zveze z odločbo)

(1) Če se ugotovi, da niso izpolnjeni pogoji za obstoj in veljavnost zakonske zveze po tem zakoniku, upravna enota, pri kateri sta se osebi prijavi za sklenitev zakonske zveze, z odločbo zavrne sklenitev zakonske zveze.

(2) O pritožbi zoper odločbo iz prejšnjega odstavka odloča ministrstvo, pristojno za družino.

4. Sklenitev zakonske zveze

35. člen

(pristojnost za sklepanje zakonske zveze)

Zakonska zveza se sklene pred načelnico ali načelnikom (v nadaljnjem besedilu: načelnik) upravne enote ali od njega pooblaščen osebno ob navzočnosti matičarja.

36. člen

(sklenitev zakonske zveze v uradnih prostorih)

(1) Zakonska zveza se sklepa v uradnih prostorih, ki jih določi načelnik upravne enote v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo.

(2) Sredstva za uporabo prostorov za sklenitev zakonske zveze iz prejšnjega odstavka se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

(3) Minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo, predpiše pogoje, ki jih mora izpolnjevati pooblaščen oseba za sklepanje zakonske zveze, minimalne standarde za uradne prostore in njihovo opremljenost, način in postopek sklepanja zakonske zveze, višino in način plačila za pooblaščen osebo ter druga vprašanja v zvezi s sklenitvijo zakonske zveze.

37. člen

(sklenitev zakonske zveze zunaj uradnih prostorov)

(1) Zakonska zveza se lahko sklene zunaj uradnih prostorov, če tako želita bodoča zakonca in če sta pripravljena poravnati s tem nastale dodatne stroške. Upravna enota z odločbo zavrne vlogo za sklenitev zakonske zveze zunaj uradnih prostorov, če bi bila taka sklenitev zakonske zveze težko izvedljiva.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se sredstva zagotovijo v proračunu Republike Slovenije, če bodoča zakonca skleneta zakonsko zvezo zunaj uradnih prostorov iz razlogov, ki onemogočajo njuno navzočnost v uradnih prostorih.

(3) O pritožbi zoper odločbo iz prvega odstavka tega člena odloča ministrstvo, pristojno za družino.

38. člen

(osebe, navzoče pri sklenitvi zakonske zveze)

(1) Za sklenitev zakonske zveze je potrebna navzočnost obeh bodočih zakoncev, načelnika upravne enote ali od njega pooblaščen osebe, matičarja in dveh prič.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se zakonska zveza lahko sklene brez navzočnosti prič, če bodoča zakonca tako želita.

(3) Priča pri sklepanju zakonske zveze je lahko oseba, ki je poslovno sposobna.

39. člen

(dejanje sklenitve zakonske zveze)

(1) Načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba ugotovi, ali sta bodoča zakonca osebi, ki sta prijavi namen skleniti zakonsko zvezo.

(2) Oseba iz prejšnjega odstavka prebere slovesni nagovor, nato pa vpraša vsakega bodočega zakonca posebej, ali želi skleniti zakonsko zvezo.

(3) Zakonska zveza je veljavno sklenjena, ko bodoča zakonca osebno in ob hkratni navzočnosti pritrdilno odgovorita na vprašanje, ali želita skleniti zakonsko zvezo.

(4) Po pritrdilnem odgovoru načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba razglasi, da je zakonska zveza sklenjena.

(5) Matičar zakoncema izroči izpisek iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi.

40. člen

(sklenitev zakonske zveze samo pred matičarjem)

Ne glede na določbo 35. člena tega zakonika se lahko na željo bodočih zakoncev zakonska zveza sklene samo pred matičarjem.

41. člen

(dejanje sklenitve zakonske zveze pred matičarjem)

(1) Matičar ugotovi, ali sta bodoča zakonca osebi, ki sta prijavi namen skleniti zakonsko zvezo.

(2) Matičar vpraša vsakega bodočega zakonca posebej, ali želi skleniti zakonsko zvezo.

(3) Zakonska zveza je veljavno sklenjena, ko bodoča zakonca osebno in ob hkratni navzočnosti pritrdilno odgovorita na vprašanje, ali želita skleniti zakonsko zvezo.

(4) Matičar zakoncema izroči izpisek iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi.

5. Ponovitev slovesnosti ob jubileju sklenitve zakonske zveze

42. člen

(ponovitev slovesnosti)

(1) Zakonca, ki želita ponovitev slovesnosti ob jubileju sklenitve zakonske zveze (v nadaljnjem besedilu: ponovitev slovesnosti), se prijavita pri matičarju.

(2) Za izvedbo ponovitve slovesnosti je pristojen načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba.

43. člen

(določitev postopka izvedbe ponovitve slovesnosti)

Minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo, predpiše postopek izvedbe ponovitve slovesnosti, višino in način plačila za pooblaščen osebo ter druga vprašanja v zvezi z izvedbo ponovitve slovesnosti.

6. Neobstoječa zakonska zveza

44. člen

(neobstoječa zakonska zveza)

Če niso izpolnjeni pogoji iz 21. člena tega zakonika, se šteje, da zakonska zveza ne obstaja. Neobstoječa zakonska zveza nima pravnih posledic.

45. člen

(tožba za ugotovitev obstoja zakonske zveze)

(1) Tožbo za ugotovitev obstoja zakonske zveze lahko vložijo osebe, ki imajo pravni interes, in državni tožilec.

(2) Pobudo za vložitev tožbe za ugotovitev obstoja zakonske zveze državnemu tožilcu lahko posredujejo upravni in drugi državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in organi lokalnih skupnosti.

(3) Pravica zahtevati ugotovitev obstoja zakonske zveze ne zastara.

46. člen

(nadaljevanje postopka za ugotovitev obstoja zakonske zveze)

Tožbe za ugotovitev obstoja zakonske zveze ne morejo vložiti dediči, lahko pa nadaljujejo postopek, ki ga je začel zapustnik.

7. Neveljavna zakonska zveza

47. člen

(neveljavna zakonska zveza)

Zakonska zveza, ki je sklenjena v nasprotju z določbami 22., 23., 24., 25., 26. in 27. člena tega zakonika, je neveljavna.

48. člen

(nebistvene kršitve obličnosti pri sklepanju zakonske zveze)

Nebistvena kršitev obličnosti pri sklepanju zakonske zveze ne vpliva na veljavnost zakonske zveze.

49. člen

(bistvene kršitve pri sklepanju zakonske zveze)

(1) Zakonska zveza je neveljavna, če pri sklenitvi nista bila navzoča oba zakonca.

(2) Zakonska zveza je neveljavna, če ni bila sklenjena z namenom oblikovanja življenjske skupnosti zakoncev.

50. člen

(tožba za razveljavitev zakonske zveze)

(1) Tožbo za razveljavitev zakonske zveze, sklenjene v nasprotju z določbami 23., 24., 25., 26., 27. ali 49. člena tega zakonika, lahko vložita zakonca in vsi, ki imajo pravni interes za to razveljavitev.

(2) Po prenehanju razloga iz 24. člena tega zakonika lahko vloži tožbo za razveljavitev zakonske zveze samo eden ali drugi zakonec.

(3) Če je bila zakonska zveza sklenjena v nasprotju z določbami 23., 24., 25., 26., 27. člena ali drugega odstavka 49. člena tega zakonika, lahko vloži tožbo za razveljavitev zakonske zveze tudi državni tožilec. Pobudo za vložitev tožbe za razveljavitev zakonske zveze državnemu tožilcu lahko posredujejo upravni in drugi državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in organi lokalnih skupnosti.

(4) Tožba za razveljavitev zakonske zveze iz razlogov, navedenih v prvem odstavku tega člena, se lahko vloži tudi po prenehanju zakonske zveze.

(5) Pravica zahtevati razveljavitev zakonske zveze v primerih iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena ne zastara.

51. člen

(sklenitev nove zakonske zveze med trajanjem prejšnje)

(1) Nova zakonska zveza, sklenjena v času, ko je še trajala prejšnja zakonska zveza katerega izmed zakoncev, se ne razveljavi, če je prejšnja zakonska zveza prenehala.

(2) Pravne posledice nove zakonske zveze nastopijo s prenehanjem prejšnje zakonske zveze.

52. člen

(sklenitev zakonske zveze med trajanjem partnerske skupnosti)

(1) Zakonska zveza, sklenjena v času, ko je še trajala partnerska skupnost katerega izmed zakoncev, se ne razveljavi, če je partnerska skupnost prenehala.

(2) Pravne posledice zakonske zveze nastopijo s prenehanjem partnerske skupnosti.

53. člen

(veljavnost zakonske zveze, sklenjene med sorodniki)

Zakonska zveza, sklenjena brez dovoljenja sodišča med sorodniki, med katerimi jo je mogoče skleniti samo s tem dovoljenjem, ostane v veljavi, če sodišče, pri katerem poteka postopek za razveljavitev zakonske zveze, ugotovi, da obstajajo okoliščine, zaradi katerih bi se lahko dovolila njena sklenitev.

54. člen

(razveljavitev zakonske zveze, sklenjene pod prisilo ali v zmoti)

(1) Razveljavitev zakonske zveze, sklenjene pod prisilo ali v zmoti, sme zahtevati zakonec, ki je bil prisiljen ali je v zmoti privolil v zakonsko zvezo.

(2) Razveljavitve zakonske zveze iz prejšnjega odstavka ni mogoče zahtevati, če je preteklo eno leto od dne, ko je prisila minila ali je bila zmota spoznana, zakonca pa sta ta čas živela skupaj.

55. člen

(veljavnost zakonske zveze, ki jo je sklenil otrok)

Zakonska zveza, ki jo je brez dovoljenja sodišča sklenil otrok, ostane v veljavi, če sodišče, pri katerem teče postopek za razveljavitev zakonske zveze, ugotovi, da obstajajo okoliščine, zaradi katerih bi se dovolila njena sklenitev, ali če je otrok med postopkom pridobil popolno poslovno sposobnost.

56. člen
(nadaljevanje postopka za razveljavitev zakonske zveze)

Tožbe za razveljavitev zakonske zveze ne morejo vložiti dediči, lahko pa nadaljujejo postopek, ki ga je začel zapustnik.

57. člen
(pravne posledice razveljavitve zakonske zveze)

Če se zakonska zveza razveljavi, njene pravne posledice prenehajo z dnem razveljavitve.

58. člen
(uporaba določb pri razveljavitvi)

Pri razveljavitvi zakonske zveze se glede premoženjskih razmerij in daril med zakoncema uporabljajo določbe, ki se uporabljajo v razveznem postopku.

8. Pravice in obveznosti zakoncev

59. člen
(temelj obveznosti)

Razmerja med zakoncema temeljijo na vzajemnem spoštovanju, zaupanju in medsebojni pomoči.

60. člen
(svobodno odločanje o rojstvu otrok)

Zakonca svobodno odločata o rojstvu otrok. Do skupnih otrok imata enake obveznosti in pravice.

61. člen
(svobodna izbira poklica in dela)

Vsak zakonec si svobodno izbira poklic in delo.

62. člen
(stanovanjsko varstvo)

(1) Zakonca sporazumno določita stanovanje, v katerem bosta skupaj živela in ki bo njun dom in dom otrok, ki bodo živeli z njima.

(2) Zakonca smeta le skupno in sporazumno odtujiti, obremeniti ali oddati v najem, ustanoviti pravico služnosti ali kakšno drugo pravico na stanovanju v skupnem premoženju iz prejšnjega odstavka, ki bi ovirala njegovo uporabo.

(3) Če je najemnik stanovanja iz prvega odstavka tega člena le eden od zakoncev, ta ne sme odpovedati najemnega razmerja brez pisnega soglasja drugega zakonca. V nasprotnem primeru odpoved najemnega razmerja nima pravnega učinka.

(4) Če je zakonec soglasje iz drugega ali tretjega odstavka tega člena odrekel brez upravičenega razloga, odloči o tem sodišče. Pri tem sodišče upošteva stanovanjske potrebe zakoncev, njune upravičene interese, potrebe in koristi otrok, ki živijo z njima, in druge okoliščine primera.

63. člen
(odločanje o skupnih zadevah)

O skupnih zadevah odločata zakonca sporazumno.

64. člen
(prispevek zakoncev)

Za zadovoljevanje vseh potreb življenjske skupnosti in za preživljanje družine prispevata zakonca v sorazmerju s svojimi zmožnostmi.

65. člen
(preživljanje med zakoncema v času zakonske zveze)

(1) Zakonec, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen, lahko zahteva, da ga drugi zakonec preživlja, kolikor je v njegovi moči.

(2) Med trajanjem zakonske zveze se za preživninska razmerja med zakoncema smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o preživninskih razmerjih med razvezanima zakoncema.

9. Premoženska razmerja med zakonci

66. člen
(premoženjski režim)

Premoženjski režim zakoncev je celota pravil, ki urejajo premoženjske odnose med zakoncema in v razmerju do tretjih oseb.

67. člen
(sklepanje pravnih poslov)

(1) Zakonca lahko sklepata med seboj vse pravne posle, ki jih lahko sklepata tudi z drugimi osebami, ter na tej podlagi ustanavljata pravice in obveznosti.

(2) Pogodbe glede premoženjskih pravic in obveznosti, ki jih sklepata zakonca med seboj, morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa.

(3) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka ni treba skleniti pogodbe v obliki notarskega zapisa za običajna darila, ki so sorazmerna s premoženjskim stanjem darovalca, če za razpolaganje s tem premoženjem ni drugače določeno z zakonom.

68. člen
(domneva zakonitega premoženjskega režima)

Za zakonca velja zakoniti premoženjski režim, razen če se o vsebini premoženjskega režima dogovorita s pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij. V tem primeru velja za njiju pogodbeni premoženjski režim.

69. člen
(zakoniti premoženjski režim)

Zakoniti premoženjski režim med zakoncema je režim premoženjske skupnosti za skupno premoženje zakoncev in režim ločenega premoženja za posebno premoženje vsakega od zakoncev.

70. člen
(skupno premoženje)

Skupno premoženje zakoncev so vse premoženjske pravice, ki so bile pridobljene z delom ali odplačno med trajanjem zakonske zveze in življenjske skupnosti zakoncev. Skupno premoženje zakoncev je tudi premoženje, ki je pridobljeno na podlagi in s pomočjo skupnega premoženja oziroma iz premoženja, ki iz njega izhaja.

71. člen
(deleža zakoncev na skupnem premoženju)

(1) Skupno premoženje zakoncev pripada zakoncema skupaj. Na skupnem premoženju zakoncev deleži vsakega od njiju niso določeni.

(2) Zakonec ne more razpolagati s svojim nedoločenim deležem na skupnem premoženju s pravnimi posli med živimi, zlasti ga ne more odsvojiti ali obremeniti.

(3) Na stvareh iz skupnega premoženja imata zakonca skupno lastnino.

(4) Pravice na nepremičninah, ki so skupno premoženje zakoncev, se vpišejo v zemljiško knjigo na ime obeh zakoncev kot njuno skupno premoženje po nedoločenih deležih.

72. člen

(skupno upravljanje in razpolaganje)

(1) Zakonca upravljata in razpolagata s skupnim premoženjem skupno in sporazumno.

(2) Če eden od zakoncev razpolaga s premoženjem manjše vrednosti ali če opravlja pravne posle rednega upravljanja skupnega premoženja, se šteje, da ima soglasje drugega zakonca.

73. člen

(dogovor o upravljanju in razpolaganju)

(1) Zakonca se lahko dogovorita o drugačnem upravljanju skupnega premoženja in drugačnem razpolaganju z njim, kakor je to določeno v 72. členu tega zakonika.

(2) Če se dogovorita, da bo s skupnim premoženjem upravljal ali razpolagal le eden od njiju, mora ta upoštevati tudi koristi drugega zakonca. Vsak od njiju lahko kadarkoli odstopi od dogovora o upravljanju ali razpolaganju, ne sme pa tega storiti ob neprimernem času.

(3) Dogovor iz prvega odstavka tega člena ne sme biti v nasprotju z drugim in tretjim odstavkom 62. člena tega zakonika.

74. člen

(razdelitev skupnega premoženja)

(1) Skupno premoženje zakoncev se razdeli, če njuna zakonska zveza preneha. Med trajanjem zakonske zveze se skupno premoženje razdeli na podlagi sporazuma ali na predlog enega od zakoncev.

(2) Sporazum iz prejšnjega odstavka vsebuje tudi sporazum zakoncev o obsegu skupnega premoženja.

(3) Če v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, s katero zakonca spreminjata zakoniti premoženjski režim, ni določen način delitve skupnega premoženja, se to razdeli po pravilih zakonitega premoženjskega režima, razen če se zakonca sporazumeta drugače. Delitev se opravi po stanju ob začetku učinkovanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

75. člen
(dolgovi in terjatve na skupnem premoženju)

Pred ugotavljanjem deleža vsakega od zakoncev na skupnem premoženju se ugotovijo njuni dolgovi in terjatve glede tega premoženja.

76. člen
(višina deležev na skupnem premoženju)

O višini deležev na skupnem premoženju se zakonca lahko dogovorita ali pa na zahtevo enega od njiju o tem odloči sodišče.

77. člen
(deleža zakoncev pri delitvi skupnega premoženja)

(1) Pri delitvi skupnega premoženja se šteje, da sta deleža na njem enaka, zakonca pa lahko dokažeta, da sta prispevala k skupnemu premoženju v drugačnem razmerju. Neznatna razlika v prispevkih posameznega zakonca k skupnemu premoženju se ne upošteva.

(2) V sporu o tem, kolikšen je delež vsakega zakonca na skupnem premoženju, upošteva sodišče vse okoliščine primera, zlasti dohodke vsakega od zakoncev, pomoč, ki jo zakonec daje drugemu zakoncu, varstvo in vzgojo otrok, opravljanje gospodinjskih del, skrb za dom in družino, za ohranitev premoženja ter vsako drugo obliko dela in sodelovanja pri upravljanju, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja.

78. člen
(način delitve premoženja)

(1) Ko so dogovorjeni oziroma določeni deleži na skupnem premoženju, se zakonca lahko dogovorita o načinu delitve premoženja. Za delitev šteje tudi njun dogovor, da postaneta solastnika stvari v sorazmerju s svojima deležema iz skupnega premoženja.

(2) Če dogovor o načinu delitve premoženja ni dosežen, sodišče premoženje razdeli po pravilih, ki veljajo za delitev solastnine.

79. člen

(predmeti za opravljanje poklica in osebni predmeti)

(1) Ob delitvi skupnega premoženja zakoncev se zakoncu na njegov predlog na račun njegovega deleža dodelijo tisti predmeti, ki so namenjeni za opravljanje njegovega poklica ali druge dejavnosti oziroma mu omogočajo pridobivanje dohodka.

(2) Enako velja za predmete, ki so namenjeni izključno osebni rabi enega od zakoncev in niso njegovo posebno premoženje.

80. člen

(posebno premoženje)

(1) Posebno premoženje vsakega od zakoncev je tisto, ki ga je pridobil pred sklenitvijo zakonske zveze ali neodplačno med trajanjem zakonske zveze.

(2) Ne glede na izvor ali način pridobitve so posebno premoženje zakonca stvari manjše vrednosti za izključno njegovo osebno rabo.

81. člen

(razpolaganje s posebnim premoženjem)

(1) Na stvareh, ki so posebno premoženje enega od zakoncev, zakonec izvaja lastninsko pravico samostojno.

(2) Določba prejšnjega odstavka se smiselno uporablja tudi za ostalo posebno premoženje enega od zakoncev.

82. člen

(vlaganja v nepremičnine)

(1) Če zakonec vlaga delo ali sredstva v nepremičnino, ki je posebno premoženje drugega zakonca, se lahko sporazumeta o obstoju in višini njegove terjatve in o njenem zavarovanju.

(2) Če sporazum ni dosežen, lahko zakonec zahteva, da sodišče odloči o obstoju in višini njegove terjatve ter o njenem zavarovanju po predpisih stvarnega prava in po določbah zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

83. člen
(vlaganja v podjetje)

(1) Če zakonec vlaga svoj prispevek v gospodarsko družbo ali v drugo pravno osebo ali v podjetje samostojnega podjetnika posameznika ali samostojne podjetnice posameznice, ki predstavlja posebno premoženje drugega zakonca, zakonca s pogodbo določita obliko udeležbe zakonca, ki vlaga svoj prispevek.

(2) Če takega dogovora ni, se šteje, da gre za udeležbo po pravilih obligacijskega prava o družbeni pogodbi.

84. člen
(podjetniško premoženje zakoncev)

(1) Če zakonca skupaj opravljata pridobitno dejavnost ali sta pri njej udeležena in sta sklenila družbeno pogodbo, pogodbo o delu ali drugo tovrstno pogodbo, ki ureja konkretno razmerje, se za obravnavanje njunih premoženjskih vprašanj iz te dejavnosti ne uporabljajo pravila njunega premoženjskega režima po tem zakoniku.

(2) Če zakonca nista sklenila pogodbe iz prejšnjega odstavka in imata sklenjeno pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, vendar se v njej nista izrecno dogovorila o vprašanjih, ki izvirajo iz skupne pridobitne dejavnosti ali udeležbe pri njej, se pravila njunega pogodbenega premoženjskega režima uporabijo tudi pri odločanju o teh vprašanjih.

(3) Če zakonca nista sklenila pogodbe iz prvega odstavka tega člena in tudi nista sklenila pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ali pa sta jo sklenila, vendar z razlago njenih določb ni mogoče rešiti vprašanj iz njune skupne pridobitne dejavnosti ali udeležbe pri njej, se uporabljajo pravila zakonitega premoženjskega režima.

85. člen
(skupne obveznosti zakoncev)

(1) Skupne obveznosti zakoncev so tiste, ki po splošnih predpisih obremenjujejo oba zakonca, obveznosti, nastale v zvezi s skupnim premoženjem, in obveznosti, ki jih prevzame zakonec za tekoče potrebe življenjske skupnosti z drugim zakoncem ali družine. Za te obveznosti odgovarjata zakonca nerazdelno s skupnim in tudi s posebnim premoženjem vsakega od njiju.

(2) Zakonec lahko od drugega zakonca terja povračilo za to, kar je ob poravnavi obveznosti, ki bremeni oba, plačal več, kakor znaša njegov del obveznosti.

86. člen
(določitev deleža dolžnika na skupnem premoženju)

(1) Upnik lahko na podlagi pravnomočne sodbe zahteva, da sodišče določi delež dolžnika na skupnem premoženju in nato zahteva izvršbo na ta delež.

(2) Če je v izvršilnem postopku dovoljena prodaja deleža, ki ga ima zakonec na skupnem premoženju, ima drugi zakonec prednostno pravico kupiti ta delež po ceni, ki se določi po določbah zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

87. člen
(posebne obveznosti zakonca)

(1) Posebne obveznosti zakonca so tiste, ki jih je imel pred sklenitvijo zakonske zveze, in tiste, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, a ne predstavljajo skupne obveznosti zakoncev po prvem odstavku 85. člena tega zakonika.

(2) Za posebne obveznosti odgovarja zakonec s svojim posebnim premoženjem in svojim deležem na skupnem premoženju.

88. člen
(pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je pogodba, s katero se zakonca dogovorita o vsebini njunega premoženjskega režima, ki se razlikuje od zakonitega. V njej lahko sporazumno uredita tudi druga premoženjska razmerja za čas trajanja zakonske zveze kakor tudi za primer razveze.

(2) Za zakonca velja pogodbeni premoženjski režim od sklenitve pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, če se v njej ne dogovorita drugače.

(3) Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki jo skleneta bodoča zakonca, učinkuje z dnem sklenitve zakonske zveze ali z dnem po sklenitvi zakonske zveze, ki ga določita bodoča zakonca v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(4) Če s tem zakonikom ni določeno drugače, se za sklepanje pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med bodočima zakoncema smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o sklepanju pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema.

(5) Zakonca morata pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij drug drugega seznaniti s svojim premoženjskim stanjem, sicer je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij izpodbojna.

(6) Določbe tega zakonika o pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij se smiselno uporabljajo za pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zunajzakonskima partnerjema.

89. člen

(sporazum o preživljanju v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

Del pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je lahko tudi sporazum o medsebojnem preživljanju in sporazum o preživnini za primer razveze zakonske zveze.

90. člen

(notarjeva obveznost pojasnitve)

(1) Pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij mora notar zakonca seznaniti z zakonitim premoženjskim režimom in ju poučiti o premoženjskih pravicah in obveznostih, ki izhajajo iz tega zakonika.

(2) Pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij mora notar zakoncema nepristransko svetovati in se prepričati, da sta oba v celoti razumela pomen in pravne posledice vsebine pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki jo želita skleniti, prav tako se mora prepričati, da njena vsebina ne nasprotuje ustavi, prisilnim predpisom ali moralnim načelom.

(3) Notar zakonca seznaniti z registrom pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij in podatki, ki se vanj vpisujejo, ter ju pouči o možnosti, da se ob njunem soglasju pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vpiše v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij in o pravnih posledicah takšnega vpisa. Prav tako notar zakonca pouči o možnosti, da se pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ne vpiše v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij in o pravnih posledicah takšnega ravnanja.

91. člen

(hramba in vpogled v pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Sklenjene pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij hranijo notarji v skladu s predpisi o notariatu.

(2) V vsebino pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij lahko vpogledajo osebe, za katere tako določa zakon, ki ureja notariat. Te osebe lahko zahtevajo tudi overjen ali navadni prepis notarskega zapisa.

(3) V vsebino pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij lahko vpogleda tudi sodišče za namen postopka, v katerem je odločitev odvisna od vsebine pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

92. člen

(neveljavnost pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Če je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij neveljavna, za zakonca velja zakoniti premoženjski režim.

(2) Če je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v svojih določbah nejasna, tako da ni mogoče ugotoviti vsebine premoženjskega režima, o katerem sta se zakonca želela dogovoriti oziroma pravila, po katerem sta želela obravnavati medsebojna premoženjska razmerja, velja zakoniti premoženjski režim.

93. člen

(register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je računalniško vodena zbirka podatkov, ki jo vodi Notarska zbornica Slovenije.

(2) Ko bodoča zakonca, ki sta sklenila pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij in sta pisno soglašala z njenim vpisom v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, skleneta zakonsko zvezo, pošljeta izpisek iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi notarju, pri katerem sta sklenila pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(3) Notar, ki sestavi pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ali spremembo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, pošlje Notarski zbornici Slovenije zahtevo za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v osmih dneh od prejema izpiska iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi ali v osmih dneh od sklenitve ali spremembe pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, kadar je sklenjena ali spremenjena po sklenitvi zakonske zveze. Kadar zakonca skleneta ali spremenita pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki ne učinkuje z dnem sklenitve zakonske zveze, ali z dnem sklenitve ali spremembe pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, pošlje notar Notarski zbornici Slovenije zahtevo za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v osmih dneh od dneva začetka učinkovanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(4) Zahtevo iz prejšnjega odstavka pošlje notar Notarski zbornici Slovenije, če je pridobil pisno soglasje zakoncev za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(5) Kadar zakonca skleneta zakonsko zvezo v tujini, morata poslati notarju izpisek o sklenitvi zakonske zveze iz matičnega registra, če ni v mednarodni pogodbi drugače določeno. Notar pošlje Notarski zbornici Slovenije zahtevo za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v osmih dneh od prejema izpiska.

(6) Notar, ki sestavi pogodbo ali spremembo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, v zahtevi za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij navede podatke iz drugega odstavka 94. člena tega zakonika, s katerimi razpolaga.

(7) Zahtevo za vpis prenehanja veljavnosti pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij pošlje notarju, ki je sestavil pogodbo, zakonca, ki sta sklenila pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ali njuni pravni nasledniki. Notar pošlje zahtevo za vpis prenehanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki vsebuje datum prenehanja, Notarski zbornici Slovenije v osmih dneh od prejema zahteve.

94. člen (vsebina registra)

(1) Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vsebuje podatke o sklenjenih pogodbah o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(2) Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vsebuje naslednje podatke:

- zaporedno številko in datum vpisa,
- osebno ime zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev, EMŠO oziroma datum, kraj in državo rojstva za zakonca ali zunajzakonskega partnerja, ki je tuj državljan, naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev,
- osebno ime in sedež notarja, ki hrani pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij,
- datum sklenitve, datum začetka učinkovanja, datum spremembe in datum prenehanja veljavnosti pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(3) Podatki v registru pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij se hranijo trajno.

95. člen (vzpostavitev registra)

Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vzpostavi Notarska zbornica Slovenije.

96. člen (podatki v registru)

(1) Podatki iz 94. člena tega zakonika se zbirajo in uporabljajo za izkazovanje obstoja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(2) Javni so naslednji podatki pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki je vpisana v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij:

- osebno ime in naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev,
- osebno ime in sedež notarja, ki hrani pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij,
- datum vpisa v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, datum sklenitve, datum začetka učinkovanja, datum spremembe in datum prenehanja veljavnosti pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(3) Javnost podatka o tem, da obstaja pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ne izključuje splošnih pravil o zaupanju v zemljiško knjigo in o domnevi lastninske pravice, ki jih določata zakon, ki ureja stvarnopravna razmerja, in zakon, ki ureja zemljiško knjigo.

97. člen

(nevpisana pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

Če pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ni vpisana v registru pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, se v razmerju do tretjih oseb domneva, da velja za premoženjska razmerja med zakoncema zakoniti premoženjski režim.

10. Prenehanje zakonske zveze

98. člen

(način prenehanja zakonske zveze)

Zakonska zveza preneha s smrtjo enega zakonca, z razglasitvijo enega zakonca za mrtvega, z razveljavitvijo ali z razvezo zakonske zveze.

99. člen

(sporazumna razveza)

(1) Sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi sporazuma zakoncev, če sta se sporazumela o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši v skladu z določbami tega zakonika in če sta predložila v obliki izvršljivega notarskega zapisa sklenjen sporazum o delitvi skupnega premoženja, o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja, in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen.

(2) Preden sodišče razveže zakonsko zvezo, mora ugotoviti, ali je s sporazumom zakoncev poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje skupnih otrok ter za stike med otroki in starši v skladu s koristjo otrok. Če sodišče ugotovi, da sporazum

zakoncev iz prejšnjega odstavka ni v skladu s koristjo otrok, predlog za sporazumno razvezo zavrne.

100. člen
(sporazumna razveza pred notarjem)

(1) Če se zakonca, ki nimata skupnih otrok, želita razvezati, in se sporazumeta o delitvi skupnega premoženja, o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja, v katerem živita, in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje, in brez svoje krivde ni zaposlen, pri notarju zahtevata, da sestavi notarski zapis sporazuma zakoncev o razvezi zakonske zveze.

(2) Notarski zapis iz prejšnjega odstavka je pravna podlaga za vpis razveze zakonske zveze v matični register.

(3) Notar pošlje notarski zapis iz prvega odstavka tega člena pristojni upravni enoti, ki vpiše razvezo zakonske zveze v matični register.

101. člen
(razveza s tožbo)

(1) Če je zakonska zveza iz katerega koli vzroka nevzdržna, sme vsak zakonec zahtevati razvezo zakonske zveze.

(2) Kadar sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi prejšnjega odstavka, odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši v skladu s tem zakonikom.

(3) Preden sodišče odloči po prejšnjem odstavku, mora ugotoviti, kako bodo koristi otroka najboljše zagotovljene.

102. člen
(uporaba določb)

Ob razveljavitvi zakonske zveze se za razmerja zakoncev iz neveljavne zakonske zveze do skupnih otrok smiselno uporabljajo določbe za razmerja do skupnih otrok ob razvezi zakonske zveze.

11. Razmerja med razvezanima zakoncema

103. člen
(pravica do preživnine)

(1) Nepreskrbljeni zakonec, ki nima sredstev za preživljanje in brez svoje krivde ni zaposlen, lahko od drugega zakonca zahteva preživnino v postopku za razvezo zakonske zveze, lahko pa tudi s posebno tožbo, ki jo mora vložiti v enem letu od pravnomočno razvezane zakonske zveze.

(2) S tožbo iz prejšnjega odstavka sme razvezani zakonec po koncu postopka za razvezo zakonske zveze zahtevati preživnino le, če so pogoji za preživljanje obstajali že v času razveze in obstajajo tudi, ko zakonec zahteva preživnino.

(3) Sodišče zahtevke za preživnino zavrne, če bi bilo plačilo preživnine zakoncu, ki zahteva preživnino, glede na vzroke, ki so pripeljali do nevdržnosti zakonske zveze, krivično do drugega zakonca ali če je zakonec, ki zahteva preživnino, pred ali med postopkom za razvezo zakonske zveze ali po razvezi storil kaznivo dejanje zoper drugega zakonca, otroka ali starše drugega zakonca.

104. člen (sporazum o preživnini)

(1) Zakonca lahko v obliki izvršljivega notarskega zapisa skleneta sporazum o preživnini za primer razveze zakonske zveze ob sklenitvi zakonske zveze, med njenim trajanjem ali ob razvezi.

(2) Sporazum iz prejšnjega odstavka, zlasti sporazum o odpovedi pravice do preživnine, ne sme ogroziti koristi otrok.

105. člen (določitev preživnine za določen čas)

Zakoncu iz 103. člena tega zakonika, ki potrebuje krajši čas, da si uredi življenjske razmere po razvezi zakonske zveze, se lahko določi preživnina za ta čas.

106. člen (določitev višine preživnine)

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in zmožnosti zavezanca.

107. člen (določitev preživnine)

(1) Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej ter se lahko zahteva od dneva vložitve tožbe, s katero je bila zahtevana preživnina.

(2) Izjemoma se preživnina lahko določi v enkratnem znesku ali na drug način, če to opravičujejo posebni razlogi.

(3) Preživnina, določena na način iz prejšnjega odstavka, ne sme bistveno poslabšati položaja upravičenca, ki bi ga imel, če bi prejemal preživnino vnaprej v mesečnih zneskih, niti ne sme biti prehudo breme za zavezanca.

108. člen

(prednost pri odločanju o preživnini)

Med razvezanima zakoncema ni obveznosti preživljanja, če bi bilo s tem ogroženo njuno lastno preživljanje ali preživljanje otrok, ki jih morata preživljati po 187. členu tega zakonika.

109. člen

(sprememba višine in odprava preživnine)

(1) Sodišče lahko na zahtevo upravičenca ali zavezanca zviša, zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca, na podlagi katerih je bila preživnina določena, ali če je upravičenec storil kaznivo dejanje zoper zavezanca, otroka ali starše zavezanca.

(2) O zvišanju, znižanju ali odpravi preživnine lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa, pri čemer sporazum ne sme ogroziti koristi otrok.

110. člen

(uskaljevanje preživnin)

(1) Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu januarju, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena ali usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo ali izvršljivi notarski zapis mora sodišče ali notar poslati pristojnemu centru za socialno delo, če ni bilo dogovorjeno drugačno usklajevanje.

(3) Center za socialno delo pisno obvesti upravičenca in zavezanca o vsakokratni uskladitvi in novem znesku preživnine. Obvestilo centra za socialno delo je skupaj s sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo ali izvršljivim notarskim zapisom izvršilni naslov.

111. člen
(prenehanje pravice do preživnine)

Pravica do preživnine preneha, če razvezani zakonec, ki jo je prejemal, pridobi premoženje ali svoje dohodke, s katerimi se lahko preživlja, če sklene novo zakonsko zvezo ali če živi v zunajzakonski skupnosti.

112. člen
(stanovanjsko varstvo ob razvezi)

(1) Ob razvezi zakonske zveze lahko vsak od zakoncev zahteva, da mu drugi zakonec prepusti v uporabo stanovanje, v katerem skupaj živita ali sta živela, ali del tega stanovanja.

(2) Sodišče odloči o prepustitvi stanovanja v uporabo zakoncu, če tako zahtevajo koristi otrok, upoštevajo pa se tudi stanovanjske potrebe zakoncev in njuni upravičeni interesi.

(3) Če je ob razvezi le eden od zakoncev lastnik ali imetnik stavbne pravice ali pravice do užitka ali rabe na zemljišču, na katerem je stanovanje, ali je le eden od zakoncev etažni lastnik stanovanja ali upravičenec služnosti stanovanja ali navedene pravice pripadajo enemu izmed zakoncev skupaj s tretjo osebo, sodišče stanovanje v celoti ali delno dodeli v uporabo drugemu zakoncu samo, če ta nima drugega primernega stanovanja in bi zaradi zavrnitve njegovega zahtevka nastal izjemno težak življenjski položaj zanj in za otroke.

(4) Sodišče dodeli stanovanje v uporabo le za določen čas, ki je potreben, da se zakonec in otroci vživijo v nov položaj in si uredijo življenjske razmere.

(5) Sodišče dodeli stanovanje zakoncu v uporabo za največ šest mesecev. Na predlog zakonca, ki zahteva prepustitev stanovanja v uporabo, sodišče dodelitev stanovanja podaljša še za največ šest mesecev.

(6) Če sodišče dodeli zakoncu v uporabo stanovanje, na zahtevo drugega zakonca določi tudi znesek uporabnine, ki ga mora ta zakonec plačati kot nadomestilo za uporabo stanovanja, razen če zakonec nima dovolj sredstev za življenje.

(7) Zakonec, ki je drugemu zakoncu zavezan prepustiti stanovanje v uporabo, mora opustiti vse, kar bi temu zakoncu oteževalo ali preprečilo uporabo stanovanja ali njegovega dela.

(8) Če ob razvezi zakonske zveze zakonec, nad katerim drugi zakonec izvaja nasilje ali če izvaja nasilje nad njegovimi otroki, zahteva, da mu drugi zakonec prepusti v

izključno uporabo stanovanje, v katerem skupaj živita ali sta živela, se smiselno uporabi zakon, ki ureja preprečevanje nasilja v družini.

113. člen
(vračanje daril)

(1) Običajnih daril, ki sta si jih zakonca dala pred sklenitvijo zakonske zveze ali med trajanjem zakonske zveze, ni treba vračati, če so v sorazmerju s premoženjskimi razmerami darovalca.

(2) Druga darila, zlasti taka, ki niso v sorazmerju s premoženjskimi razmerami darovalca, se morajo vrniti, razen če se zakonca dogovorita drugače v obliki notarskega zapisa.

(3) Darila se vrnejo v stanju, v kakršnem so bila ob vložitvi tožbe ali sporazumnega predloga za razvezo zakonske zveze.

(4) Za odsvojena darila se vrne njihova vrednost v denarju ali stvar, prejeta zanje.

114. člen
(nadaljevanje razveznega postopka po pravnih naslednikih)

(1) Pravica do tožbe za razvezo zakonske zveze ne preide na dediče, tožnikovi dediči pa smejo nadaljevati že začeti postopek, da bi dokazali utemeljenost tožbenega zahtevka.

(2) Darila, ki jih je preživel zakonec dobil od svojega zakonca, pa tudi darila, ki jih je slednjemu dal, se vračajo po pravilih, ki veljajo za darila po razvezi zakonske zveze.

12. Uporaba določb o zakonski zvezi

115. člen
(uporaba določb o zakonski zvezi za partnersko skupnost)

(1) Določbe tega dela zakonika, ki urejajo temelj zakonske zveze, pogoje za obstoj in veljavnost zakonske zveze, postopek pred sklenitvijo zakonske zveze in sklenitev zakonske zveze se uporabljajo za partnersko skupnost.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka je za obstoj partnerske skupnosti potrebno, da sta osebi, ki sklepata partnersko skupnosti, istega spola.

Tretji del: RAZMERJA MED STARŠI IN OTROKI

1. Ugotavljanje očetovstva in materinstva

116. člen (otrokova mati)

Za otrokovo mater velja ženska, ki ga je rodila.

117. člen (oče otroka, rojenega v zakonski zvezi)

(1) Za očeta otroka, rojenega v zakonski zvezi, velja mož otrokove matere.

(2) Če preneha zakonska zveza s smrtjo moža otrokove matere, otrok pa se rodi v 300 dneh po prenehanju zakonske zveze, velja za otrokovega očeta umrli materin mož.

(3) Za otrokovega očeta, rojenega v zakonski zvezi, ki jo je mati sklenila v 300 dneh po prenehanju prejšnje zakonske zveze, velja materin mož iz nove zakonske zveze, ne glede na razlog prenehanja prejšnje zakonske zveze.

118. člen (oče otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi)

Za očeta otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi ali v času 300 dni po prenehanju zakonske zveze s smrtjo moža otrokove matere, velja moški, ki prizna očetovstvo, ali katerega očetovstvo se ugotovi s sodno odločbo.

119. člen (priznanje očetovstva)

Moški lahko prizna očetovstvo pri centru za socialno delo, pred matičarjem, v javni listini ali v oporoki.

120. člen (pogoja za priznanje očetovstva)

Očetovstvo lahko prizna moški, ki je sposoben razumeti pomen in posledice priznanja.

121. člen
(soglasje za vpis priznanja očetovstva)

(1) Priznanje očetovstva velja in se vpiše v matični register, če se z njim strinjata otrokova mati in oseba, katere očetovstvo se priznava, če je dopolnila 15 let in je sposobna razumeti pomen in posledice soglasja k priznanju.

(2) Mati lahko poda soglasje k priznanju očetovstva, če je sposobna razumeti pomen in posledice soglasja k priznanju.

122. člen
(soglasje v posebnih primerih)

(1) Kadar mati ni več živa ali njeno prebivališče ni znano, otrok pa v skladu s prvim odstavkom 121. člena tega zakonika sam ni sposoben dati soglasja k priznanju očetovstva, lahko poda soglasje otrokov skrbnik z dovoljenjem centra za socialno delo.

(2) Kadar mati ni več živa ali njeno prebivališče ni znano, možki pa je otroka, ki je zapustil potomce, priznal po otrokovi smrti, lahko podajo soglasje k priznanju očetovstva otrokovi otroci, če teh ni, pa otrokovi potomci naslednjega kolena.

123. člen
(priznanje v posebnih primerih)

(1) Prizna se lahko tudi spočet, a še ne rojen otrok, če s tem soglašata njegova mati.

(2) Priznanje očetovstva še ne rojenega otroka ima pravni učinek samo, če se otrok rodi živ.

(3) Otroka se lahko prizna tudi po njegovi smrti, vendar samo, če je zapustil potomce.

(4) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se lahko prizna mrtvorojenega otroka ali otroka, ki umre takoj po rojstvu.

124. člen
(postopek priznanja očetovstva ob rojstvu otroka,
ki ni rojen v zakonski zvezi)

(1) Ko matičar prejme obvestilo o rojstvu otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi ali v času 300 dni po prenehanju zakonske zveze s smrtjo moža otrokove matere, o tem obvesti pristojni center za socialno delo, ki pozove otrokovo mater, da poda izjavo, koga šteje za otrokovega očeta. Otrokova mati lahko poda tako izjavo tudi brez poziva.

(2) Če mati poda izjavo iz prejšnjega odstavka, pristojni center za socialno delo pozove osebo, ki jo je otrokova mati navedla kot otrokovega očeta, da prizna očetovstvo.

(3) Če oseba, ki jo je otrokova mati navedla kot otrokovega očeta, prizna očetovstvo, mati o tem obvesti osebe iz prvega odstavka 121. člena tega zakonika in jih pouči o pravici, da podajo soglasje k priznanju očetovstva.

(4) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka mati o priznanju očetovstva obvesti center za socialno delo, če oseba, katere očetovstvo se priznava, ni popolno poslovno sposobna. V tem primeru lahko oseba, katere očetovstvo se priznava, svoje soglasje k priznanju očetovstva poda le pred centrom za socialno delo.

125. člen

(tožba matere za ugotovitev očetovstva)

Če v primeru iz 124. člena tega zakonika oseba, ki jo je otrokova mati navedla kot otrokovega očeta, ne prizna očetovstva, lahko mati vloži tožbo za ugotovitev očetovstva.

126. člen

(tožba otroka za ugotovitev očetovstva)

(1) Otrok, ki ni rojen v zakonski zvezi ali v 300 dneh po prenehanju zakonske zveze, če je ta prenehala s smrtjo moža otrokove matere, lahko vloži tožbo za ugotovitev očetovstva najpozneje v petih letih od dneva, ko je izvedel za okoliščine, ki so odločilne za vložitev tožbe.

(2) Tožbo lahko vloži v otrokovem imenu mati, dokler izvaja starševsko skrb ali otrokov skrbnik z dovoljenjem centra za socialno delo ali otrok sam, če lahko po zakonu, ki ureja pravdni postopek, samostojno opravlja procesna dejanja.

(3) Petletni rok za tožbo, ki jo vloži otrok, ne sme začeti teči preden otrok po zakonu, ki ureja pravdni postopek, ne more samostojno opravljati procesnih dejanj.

127. člen

(tožba za ugotovitev očetovstva po smrti očeta)

Po smrti možkega, katerega očetovstvo naj bi se ugotovilo, lahko osebe iz 125. in 126. člena tega zakonika vložijo tožbo proti njegovim pravnim naslednikom.

128. člen

(tožba za ugotovitev očetovstva, če ni materinega soglasja)

Če se mati ne strinja s priznanjem očetovstva ali ne poda izjave v enem mesecu po prejemu obvestila matičarja o danem priznanju očetovstva, lahko tisti, ki je priznal otroka za svojega, vloži tožbo za ugotovitev, da je on otrokov oče.

129. člen

(rok za vložitev tožbe za ugotovitev očetovstva)

Tožbo za ugotovitev očetovstva lahko vloži moški, ki se ima za otrokovega očeta, in otrokova mati do otrokovega petega leta.

130. člen

(prispevek očeta k stroškom zaradi nosečnosti in poroda)

Otrokov oče mora po svojih možnostih prispevati k stroškom, ki jih ima otrokova mati v zvezi z nosečnostjo in porodom.

131. člen

(ugotavljanje materinstva)

Določbe tega zakonika o ugotavljanju očetovstva se smiselno uporabljajo tudi pri ugotavljanju materinstva.

2. Izpodbijanje očetovstva in materinstva

132. člen

(tožba moža otrokove matere)

(1) Mož lahko izpodbija očetovstvo otroka, ki ga je rodila njegova žena v zakonski zvezi, če dvomi, da je otrok njegov.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu od tedaj, ko je izvedel za okoliščine, ki vzbujajo dvom, da je otrok njegov, vendar najpozneje pet let po otrokovem rojstvu.

133. člen

(tožba otrokove matere)

(1) Mati lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki velja za očeta njenega otroka po tem zakoniku.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu po otrokovem rojstvu.

134. člen
(tožba otroka)

(1) Otrok lahko s tožbo izpodbija očetovstvo tistega, ki velja za njegovega očeta po tem zakoniku, v petih letih od dneva, ko je izvedel za okoliščine, ki zbuja dvom v očetovstvo.

(2) Petletni rok za tožbo, ki jo vloži otrok, ne sme začeti teči, preden otrok po zakonu, ki ureja pravdni postopek, ne more samostojno opravljati procesnih dejanj.

135. člen
(tožba druge osebe)

(1) Kdor misli, da je otrokov oče, lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki velja za otrokovega očeta po tem zakoniku, če hkrati zahteva, da se ugotovi njegovo očetovstvo.

(2) Tožbo mora vložiti v šestih mesecih od takrat, ko je izvedel za okoliščine, iz katerih domneva, da je otrokov oče, najpozneje pa v enem letu od dneva, ko je bilo očetovstvo vpisano v matični register.

136. člen
(izpodbijanje materinstva)

Določbe tega zakonika o izpodbijanju očetovstva se smiselno uporabljajo tudi pri izpodbijanju materinstva.

3. Očetovstvo in materinstvo pri otrocih, spočetih z biomedicinsko pomočjo

137. člen
(materinstvo pri otrocih, spočetih z biomedicinsko pomočjo)

(1) Mati otroka, ki je bil spočet z biomedicinsko pomočjo, je ženska, ki ga je rodila.

(2) Če je mati v postopek oploditve z biomedicinsko pomočjo privolila po predpisih, ki urejajo postopke oploditve z biomedicinsko pomočjo, njenega materinstva ni dovoljeno izpodbijati.

(3) Če je bil otrok spočet z biomedicinsko pomočjo z jajčno celico darovalke, njenega materinstva ni dovoljeno ugotavljati.

138. člen

(očetovstvo pri otrocih, spočetih z biomedicinsko pomočjo)

(1) Za očeta otroka, ki je bil spočet z biomedicinsko pomočjo, velja materin mož ali njen zunajzakonski partner, ob pogoju, da sta v postopek privolila po predpisih, ki urejajo postopke oploditve z biomedicinsko pomočjo.

(2) Očetovstva tistega, ki po prejšnjem odstavku velja za otrokovega očeta, ni dovoljeno izpodbijati, razen ob zatrijevanju, da otrok ni bil spočet po postopku oploditve z biomedicinsko pomočjo.

(3) Če je bil otrok spočet z biomedicinsko pomočjo s semensko celico darovalca, njegovega očetovstva ni dovoljeno ugotavljati.

4. Obveznosti in pravice staršev in otrok

139. člen

(načelo prvenstva in enake odgovornosti staršev do otrok)

Starši imajo glavno in enako odgovornost za varstvo in vzgojo otroka ter njegov razvoj. Koristi otroka so njihova poglavitna skrb. Država jim nudi pomoč pri izvajanju njihove odgovornosti.

140. člen

(vsebina starševske skrbi)

(1) Starševska skrb so obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na skrb za otrokovo življenje in zdravje, njegovo vzgojo, varstvo in nego, nadzor nad otrokom in skrb za njegovo izobraževanje, ter obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na zastopanje in preživljanje otroka ter na upravljanje njegovega premoženja.

(2) Pristojni organ lahko omeji ali odvzame starševsko skrb enemu ali obema od staršev pod pogoji, ki jih določa ta zakonik.

141. člen

(obveznosti staršev)

(1) Starši morajo skrbeti za življenje in zdravje svojih otrok, jih varovati, negovati in vzgajati ter nadzorovati.

(2) Starši morajo svojim otrokom omogočiti zdravo rast, skladen osebni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.

(3) Starši morajo preživljati svoje otroke v skladu z določbami tega zakonika.

(4) Starši morajo po svojih močeh skrbeti za šolanje in strokovno izobrazbo svojih otrok glede na njihove sposobnosti, nagnjenja in želje.

142. člen
(varstvo in vzgoja otrok)

(1) Če starši ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, se morajo sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Sporazumejo se lahko, da imajo ali obdržijo varstvo in vzgojo otrok skupaj, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi družinski mediatorji.

(2) Če se starši sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

(3) Če se starši ne sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, sodišče odloči, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti v skladu z določbami tega zakonika odloči tudi o vseh ukrepih za varstvo koristi otrok. V postopku odločanja o varstvu in vzgoji sodišče vselej odloči tudi o preživljanju skupnih otrok in o stikih s starši v skladu s tem zakonikom.

(4) Sodišče izda novo odločbo o varstvu in vzgoji otroka, če to zahtevajo spremenjene razmere in koristi otroka.

143. člen
(skupno varstvo in vzgoja otroka)

(1) Skupno varstvo in vzgojo otroka pri sodišču skupno predlagata oba od staršev.

(2) Predlog za sklenitev sodne poravnave o skupnem varstvu in vzgoji otroka mora vsebovati sporazum o stalnem prebivališču otroka, o tem, kateremu od staršev se vročajo pošiljke za otroka in o preživljanju otroka.

(3) Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog iz prejšnjega odstavka zavrne.

144. člen
(preživljanje otrok)

(1) Starši, ki ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, pa tudi starši, ki živijo skupaj, se sporazumejo o preživljanju skupnih otrok. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi družinski mediatorji.

(2) Če se starši ne sporazumejo o preživljanju skupnih otrok, odloči o tem sodišče.

145. člen (stiki s starši)

(1) Otrok ima pravico do stikov z obema od staršev in oba od staršev imata pravico do stikov z otrokom. S stiki se zagotavljajo predvsem koristi otroka.

(2) Tisti od staršev, kateremu je bil otrok zaupan v varstvo in vzgojo, ali druga oseba, h kateri je bil otrok nameščen, mora opustiti vse, kar otežuje ali onemogoča stike. Prizadevati si mora za ustrezen otrokov odnos do stikov z drugim od staršev oziroma s starši. Tisti od staršev, ki izvajajo stike, mora opustiti vse, kar otežuje varstvo in vzgojo otroka.

(3) Starši, ki ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, se sporazumejo o stikih. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi družinski mediatorji.

(4) Če se starši sporazumejo o stikih, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

(5) Če se starši ne sporazumejo o stikih, odloči o tem sodišče.

(6) Sodišče lahko pravico do stikov odvzame ali omeji v skladu s 177. členom tega zakonika.

(7) Če tisti od staršev, pri katerem otrok živi, onemogoča stike med otrokom in drugim od staršev ter stikov ni mogoče izvajati niti ob strokovni pomoči centra za socialno delo, lahko sodišče na predlog drugega od staršev odloči, da se tistemu, ki onemogoča stike, odvzame varstvo in vzgoja ter se otroka zaupa drugemu od staršev, če sodišče ugotovi, da bo ta omogočal stike, in če je le tako mogoče varovati korist otroka.

(8) Sodišče izda novo odločbo o stikih s starši, če to zahtevajo spremenjene razmere in koristi otroka.

146. člen
(stiki z drugimi osebami)

(1) Otrok ima pravico do stikov z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka. Šteje se, da so take osebe predvsem njegovi stari starši, bratje in sestre, polbratje in polsestre, nekdanja rejnica ali rejnik (v nadaljnjem besedilu: rejnik), prejšnji ali sedanji zakonec, zunajzakonska partnerica ali zunajzakonski partner (v nadaljnjem besedilu: zunajzakonski partner) enega ali drugega od njegovih staršev.

(2) O stikih se sporazumejo otrokovi starši, otrok, če je sposoben razumeti pomen sporazuma, in osebe iz prejšnjega odstavka. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi družinski mediatorji. Obseg in način izvajanja stikov morata biti v korist otroka.

(3) Če se otrokovi starši, otrok in osebe iz prvega odstavka tega člena sporazumejo o stikih, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

(4) Če se otrokovi starši, otrok in osebe iz prvega odstavka tega člena ne sporazumejo, odloči o stikih sodišče.

147. člen
(otrokovo mnenje in mnenje centra za socialno delo)

(1) Sodišče pri odločitvi o varstvu, vzgoji in preživljanju otroka, o stikih in izvajanju starševske skrbi upošteva tudi otrokovo mnenje, ki ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(2) Sodišče pri odločitvi o varstvu, vzgoji in preživljanju otroka, o stikih in izvajanju starševske skrbi glede koristi otroka upošteva mnenje centra za socialno delo, kadar ga pridobi v skladu z določbami zakona, ki ureja nepravdni postopek.

148. člen
(zastopanje otrok)

(1) Otroke zastopajo starši.

(2) Če je treba otroku kaj vročiti ali sporočiti, se to lahko veljavno vroči ali sporoči enemu ali drugemu od staršev, če starši ne živijo skupaj, pa tistemu, pri katerem otrok živi, ali tistemu, ki je naveden v sodni poravnavi iz 143. člena tega zakonika.

(3) Če se starši o otrokovem stalnem prebivališču ne sporazumejo, se uporablja 154. člen tega zakonika, razen če je sodišče odločilo, da je otrok v varstvu in vzgoji pri enem od staršev.

149. člen
(sklepanje pravnih poslov)

(1) Otrok, ki dopolni 15 let, lahko sam sklepa pravne posle, če zakon ne določa drugače.

(2) Za sklepanje poslov, ki bistveno vplivajo na otrokovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, je potrebno dovoljenje staršev.

(3) Veljavnost pravnega posla, ki ga je otrok sklenil brez dovoljenja staršev, se presoja po pravilih obligacijskega prava.

150. člen
(upravljanje otrokovega premoženja)

Otrokovo premoženje upravljajo v njegovo korist njegovi starši.

151. člen
(dohodki iz premoženja otroka)

Dohodke iz premoženja otroka smejo starši uporabljati predvsem za njegovo preživljanje, vzgojo in izobraževanje, če sami nimajo zadosti sredstev pa tudi za nujne potrebe družinske skupnosti.

152. člen
(odsvojitve in obremenitve stvari iz otrokovega premoženja)

(1) Starši smejo odsvojiti ali obremeniti stvari iz premoženja svojega otroka samo zaradi njegovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali če to zahteva kakšna druga njegova korist.

(2) Če obstaja nevarnost, da bodo starši z odsvojitvijo ali obremenitvijo stvari iz premoženja svojega otroka ogrozili njegove premoženjske koristi, mora sodišče izreči ukrepe, ki jih za varstvo premoženjskih koristi otroka določa ta zakonik.

153. člen
(razpolaganje s plačo)

Otrok, ki je dopolnil 15 let in je zaposlen, lahko razpolaga s svojo plačo. Pri tem mora prispevati za svoje preživljanje in izobraževanje.

5. Izvajanje starševske skrbi

154. člen (izvajanje starševske skrbi)

(1) Starševsko skrb izvajata oba od staršev sporazumno v skladu s koristjo otroka. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njuno željo pa tudi družinski mediatorji.

(2) Kadar starši ne živijo skupaj in otrok ni zaupan v varstvo in vzgojo obema od staršev, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na njegov razvoj, sporazumno in v skladu s koristjo otroka. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njuno željo pa tudi družinski mediatorji. O vprašanjih otrokovega dnevnega življenja odloča tisti od staršev, ki mu je otrok zaupan v varstvo in vzgojo.

(3) Če se starši v primerih iz prejšnjih odstavkov ne sporazumejo o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odloči o tem sodišče.

(4) Kadar je eden od staršev zadržan izvajati starševsko skrb, jo izvaja drugi od staršev sam.

(5) Če eden od staršev ni več živ ali ni znan ali če mu je odvzeta starševska skrb, pripada starševska skrb drugemu od staršev.

6. Prenehanje starševske skrbi

155. člen (prenehanje starševske skrbi)

(1) Starševska skrb preneha s polnoletnostjo otroka, to je, ko dopolni 18 let, ali če otrok pridobi popolno poslovno sposobnost pred polnoletnostjo.

(2) Otrok pridobi popolno poslovno sposobnost s sklenitvijo zakonske zveze.

(3) Sodišče lahko prizna popolno poslovno sposobnost otroku, ki je postal roditelj in je dosegel tako telesno in duševno zrelost, da je sposoben za samostojno življenje.

7. Ukrepi za varstvo koristi otroka

7.1. Splošne določbe

156. člen

(splošno pooblastilo)

Sodišče in center za socialno delo morata izvesti potrebne ukrepe, ki jih zahtevata vzgoja in varstvo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi.

157. člen

(obveznost države pri varovanju koristi otroka)

(1) Starši imajo pred vsemi drugimi pravico in obveznost varovati pravice in koristi svojega otroka, zato država izvede ukrepe za varstvo pravic in koristi otroka (v nadaljnjem besedilu: ukrep za varstvo koristi otroka) le takrat, ko starši te svoje pravice in obveznosti ne izvajajo ali je ne izvajajo v korist otroka.

(2) Ukrepi za varstvo koristi otroka se lahko izvajajo, dokler otrok ne postane popolnoma poslovno sposoben, če ta zakonik ne določa drugače.

158. člen

(pristojnost za izrekanje ukrepov za varstvo koristi otroka)

Ukrepe za varstvo koristi otroka izrekata center za socialno delo in sodišče.

159. člen

(načelo najmilejšega ukrepa)

Pri izbiri ukrepa za varstvo koristi otroka je treba upoštevati dve omejitvi:

- izreče naj se ukrep, s katerim bodo starši čim manj omejeni pri izvajanju starševske skrbi, če je z njim mogoče dovolj zavarovati koristi otroka;
- predvsem naj se izreče ukrep, s katerim se otrok staršem ne odvzame, če je s tem ukrepom mogoče dovolj zavarovati koristi otroka.

160. člen

(pogoj za izrekanje ukrepov za varstvo koristi otroka)

(1) Pristojni organ izreče ukrep za varstvo koristi otroka, če ugotovi, da je otrok ogrožen.

(2) Otrok je ogrožen, če je utrpel ali je zelo verjetno, da bo utrpel škodo, in je ta škoda oziroma verjetnost, da bo škoda nastala, posledica storitve ali opustitve staršev ali posledica otrokovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene, učne ali druge težave v njegovem odraščanju.

(3) Škoda iz prejšnjega odstavka obsega škodo na telesnem ali duševnem zdravju in razvoju otroka ali na otrokovem premoženju.

161. člen (otrokovo mnenje)

(1) Center za socialno delo in sodišče pri odločanju o ukrepu za varstvo koristi otroka upošteva otrokovo mnenje, ki ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko center za socialno delo odloči o nujnem odvzemu otroka v skladu s 163. členu tega zakonika brez predhodno pridobljenega otrokovega mnenja.

(3) Sodišče lahko izda začasno odredbo brez predhodno pridobljenega otrokovega mnenja pod pogoji, ki jih določa zakon, ki ureja nepravdni postopek.

162. člen (vrste ukrepov)

Ukrepi za varstvo koristi otroka so nujni ukrep, začasne odredbe in ukrepi trajnejšega značaja.

7.2. Ukrepi za varstvo koristi otroka, ki jih izreka center za socialno delo

7.2.1. Nujni ukrep

163. člen (nujni odvzem otroka)

(1) Če je z verjetnostjo izkazana tako huda ogroženost otroka, da je njegove koristi mogoče zavarovati le s takojšnjim odvzemanjem otroka staršem, center za socialno delo odloči in izvede ukrep nujnega odvzema otroka ter ga namesti k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod. V tem primeru center za socialno delo drugo osebo, rejnika ali zavod tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(2) Center za socialno delo začne postopek za odločitev o nujnem ukrepu po uradni dolžnosti, na predlog otroka, ki je dopolnil 15 let, ali enega od staršev, če mu ni odvzeta starševska skrb.

(3) Center za socialno delo odloči o ukrepu po skrajšanem ugotovitvenem postopku v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

(4) Centru za socialno delo lahko pri dejanju takojšnjega odvzema otroka staršem nudi pomoč policija v skladu s predpisi, ki urejajo delovanje policije.

(5) Če center za socialno delo o nujnem ukrepu odloči ustno, mora stranki izdati pisno odločbo v 48 urah od izreka ustne odločbe.

(6) Zoper odločbo o nujnem ukrepu pritožba ni dovoljena, če center za socialno delo v 48 urah po izvedenem ukrepu sodišču predlaga izdajo začasne odredbe.

164. člen (trajanje nujnega ukrepa)

(1) Nujni ukrep iz 163. člena tega zakonika traja največ šest dni. Center za socialno delo mora v 48 urah po izvedenem ukrepu predlagati sodišču izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka. O predlogu za izdajo začasne odredbe mora sodišče odločiti v treh dneh.

(2) Nujni ukrep preneha veljati, če center za socialno delo v 48 urah po izvedenem ukrepu sodišču ne predlaga izdaje začasne odredbe, če je začasna odredba izdana ali je predlog za izdajo začasne odredbe zavržen ali zavrnjen.

7.2.2. Ukrep trajnejšega značaja

165. člen (nadzor izvajanja starševske skrbi)

(1) Center za socialno delo nadzira izvajanje starševske skrbi, če je otrok ogrožen in bo korist otroka ob upoštevanju okoliščin primera dovolj zavarovana s tem ukrepom.

(2) Center za socialno delo začne postopek za odločitev o ukrepu nadzora starševske skrbi po uradni dolžnosti, na predlog otroka, ki je dopolnil 15 let, ali enega od staršev, če mu ni odvzeta starševska skrb.

(3) Center za socialno delo od staršev zahteva, da predložijo poročilo o upravljanju otrokovega premoženja, če oceni, da je to premoženje ogroženo.

(4) Center za socialno delo ob upoštevanju okoliščin primera določi, kolikokrat in kako se izvaja nadzor.

(5) Ukrep traja največ eno leto in ga ni mogoče podaljšati.

7.3. Ukrepi za varstvo koristi otroka, ki jih izreka sodišče

166. člen
(odločanje o ukrepih in spremljanje izvajanja ukrepov)

(1) Sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog izreče ukrepe za varstvo koristi otroka, odloči o prenehanju ukrepa, če so prenehali razlogi zanj, izreče drug ukrep za varstvo koristi otroka, če se med izvajanjem ukrepa izkaže, da slabo vpliva na otrokovo zdravje, razvoj ali premoženje, odloči o podaljšanju izrečenega ukrepa ali ukrep ponovno izreče.

(2) Pravnomočno sodno odločbo o ukrepu za varstvo koristi otroka sodišče pošlje pristojnemu centru za socialno delo, ki spremlja izvajanje ukrepa.

(3) Ukrepi za varstvo koristi otroka trajajo največ toliko časa, kot to določa ta zakonik za posamezne ukrepe, razen če sodišče podaljša izrečen ukrep.

(4) Minister, pristojen za družino, podrobneje uredi spremljanje izvajanja ukrepov za varstvo koristi otroka.

7.3.1. Začasne odredbe

167. člen
(pogoj za izdajo začasne odredbe)

Sodišče izda začasno odredbo, če je verjetno izkazano, da je otrok ogrožen.

168. člen
(vrste začasnih odredb)

(1) Sodišče sme za varstvo koristi otroka izdati začasno odredbo, s katero je mogoče doseči začasno varstvo koristi otroka, zlasti pa:

- odredbo, s katero otroka odvzame staršem in ga namesti k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod;
- odredbo o vstopu v stanovanje ali druge prostore, v katerih se otrok nahaja, proti volji staršev;
- odredbo o prepovedi ali omejitvi stikov;
- odredbo o načinu izvajanja stikov;
- odredbo o vzgoji in varstvu otroka;
- odredbo o preživljanju otroka;
- odredbo o prepovedi prehoda državne meje z otrokom;
- odredbo o izselitvi nasilnega člana iz skupnega stanovanja;
- odredbo o prepovedi približevanja otroku osebam, ki ga ogrožajo;
- odredbo o zavarovanju na premoženju staršev ali otroka;
- odredbo o zdravniškem pregledu ali zdravljenju.

(2) Kadar sodišče izda odredbo iz prve alineje prejšnjega odstavka, drugo osebo, rejnika ali zavod tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

169. člen

(začasna odredba o stikih pod nadzorom)

(1) Sodišče lahko z začasno odredbo odloči, da se stiki izvajajo ob navzočnosti strokovne osebe centra za socialno delo ali zavoda, v katerega je bil otrok nameščen. Sodišče določi kraj in čas stikov po predhodnem dogovoru s centrom za socialno delo ali z zavodom, v katerega je bil otrok nameščen.

(2) Začasna odredba o stikih pod nadzorom lahko traja največ šest mesecev po dve uri na teden in je, ne glede na določbo prvega in tretjega odstavka 166. člena tega zakonika, ni mogoče ponovno izdati ali podaljšati.

(3) Strokovna oseba spremlja potek stikov in enkrat mesečno pripravi poročilo o poteku stikov, ki ga pošlje sodišču.

(4) Ministrstvo, pristojno za družino, zagotovi prostorske in kadrovske pogoje za zagotavljanje stikov pod nadzorom.

170. člen

(vloga strokovne osebe pri stikih pod nadzorom)

(1) Strokovna oseba centra za socialno delo ali zavoda, v katerega je bil otrok nameščen, otroka in starše pripravi na stik.

(2) Strokovna oseba spremlja, ali stik za otroka predstavlja tako psihično obremenitev, da je ogrožen njegov telesni ali duševni razvoj. V tem primeru sodišču v poročilu predlaga ustrezno spremembo izrečenega ukrepa.

(3) Če je začasna odredba izdana zaradi dolgotrajne prekinitve stikov, mora strokovna oseba s svetovalnim delom otroku in staršem pomagati pri ponovni vzpostavitvi stikov.

171. člen

(začasna odredba o zdravniškem pregledu ali zdravljenju)

Ko je otrok v skladu z zakonom, ki ureja pacientove pravice, sposoben privoliti v medicinski poseg ali v zdravstveno oskrbo, se začasna odredba o zdravniškem pregledu ali zdravljenju lahko izda le z njegovim soglasjem.

172. člen

(izdaja sodne odločbe po izdani začasni odredbi)

(1) Če je bila začasna odredba izdana pred uvedbo postopka za izdajo sodne odločbe o vzgoji, varstvu in preživljanju otroka, o stikih, o izvajanju starševske skrbi ali o ukrepu za varstvo koristi otroka trajnejšega značaja, mora biti ta postopek uveden v sedmih dneh od izdaje začasne odredbe.

(2) Če postopek iz prejšnjega odstavka ni uveden v sedmih dneh, sodišče ustavi postopek in če je treba, razveljavi opravljena dejanja.

7.3.2. Ukrepi trajnejšega značaja

173. člen

(mnenje centra za socialno delo glede ukrepa trajnejšega značaja)

Pri odločitvi o ukrepu za varstvo koristi otroka trajnejšega značaja sodišče upošteva mnenje centra za socialno delo.

174. člen

(načrt pomoči družini in otroku)

(1) Center za socialno delo pred odločitvijo sodišča o ukrepu trajnejšega značaja izdelava načrt pomoči družini in otroku. Poročilo o izvajanju načrta pomoči se posreduje sodišču enkrat letno.

(2) Načrt pomoči vsebuje opis stanja, potrebe otrok, možnosti družine, način spremljanja, oblike pomoči in opis realizacije ukrepa.

(3) Center za socialno delo lahko v načrt pomoči družini in otroku vključi program družinske terapije, psihiatrično zdravljenje, zdravljenje odvisnosti od alkohola ali nedovoljenih drog ter druge zdravstvene, izobraževalne in psihosocialne programe, če kaže, da bodo starši po terapiji ali zdravljenju lahko ponovno prevzeli otrokovo vzgojo in varstvo, ali v drugih primerih, ko je to v korist otroka.

175. člen

(omejitev starševske skrbi)

(1) Sodišče enemu ali obema od staršev prepove izvajanje posameznih upravičenj iz starševske skrbi, če je otrok ogrožen, in bo korist otroka ob upoštevanju okoliščin primera dovolj zavarovana s tem ukrepom.

(2) Za zavarovanje premoženjskih koristi otroka lahko sodišče odloči, da imajo starši glede upravljanja otrokovega premoženja položaj skrbnika. Sodišče lahko staršem prepove upravljanje z otrokovo preživnino, drugim premoženjem ali prepove le odsvojitve ali obremenitve otrokovega premoženja.

(3) Ob izreku ukrepa lahko sodišče, glede na okoliščine primera, odloči, da center za socialno delo opravlja nadzor nad izvajanjem starševske skrbi in določi tudi način tega nadzora.

(4) Ob izreku ukrepa sodišče otroka postavi pod skrbništvo za zastopanje v obsegu, v katerem staršem omeji upravičenja iz starševske skrbi in imenuje skrbnika.

(5) Ukrep omejitve starševske skrbi traja največ eno leto. Če sodišče odloči o ukrepu omejitve starševske skrbi skupaj z ukrepom odvzema otroka staršem ali ukrepom namestitve otroka v zavod, traja ukrep omejitve starševske skrbi največ tri leta.

176. člen

(odločitev o zdravniškem pregledu ali zdravljenju)

Sodišče lahko odloči o zdravniškem pregledu ali zdravljenju otroka brez soglasja staršev ali v nasprotju z njihovo odločitvijo, kadar je to nujno potrebno, ker je ogroženo njegovo življenje ali je huje ogroženo njegovo zdravje. Ko je otrok v skladu z zakonom, ki ureja pacientove pravice, sposoben privoliti v medicinski poseg ali v zdravstveno oskrbo, se ta ukrep lahko izvaja le z njegovim soglasjem.

177. člen

(omejitev ali odvzem pravice do stikov)

(1) Sodišče enemu ali obema od staršev, pa tudi osebi, ki je s sodno odločbo ali sodno poravnavo pridobila pravico do stikov z otrokom, omeji ali odvzame pravico do stikov, če je otrok zaradi teh stikov ogrožen in je mogoče le z omejitvijo ali z odvzemom pravice do stikov v zadostni meri zavarovati njegove koristi. Sodišče lahko tudi odloči, da se stiki ne izvajajo z osebnim srečanjem in druženjem, ampak drugače, če je le tako mogoče varovati korist otroka.

(2) Odločitev o izvajanju stikov z otrokom pod nadzorom je dopustna le z začasno odredbo po 169. členu tega zakona.

(3) Ukrep omejitve ali odvzema pravice do stikov traja največ eno leto.

178. člen

(odvzem otroka staršem)

(1) Sodišče staršem odvzame otroka in ga namesti k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod, če je otrok ogrožen in je mogoče le z odvzemom v zadostni meri zavarovati njegove koristi in če okoliščine primera kažejo, da bodo starši po določenem času ponovno lahko prevzeli skrb za njegovo vzgojo in varstvo. V tem primeru sodišče drugo osebo, rejnika ali zavod tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(2) S tem odvzemom ne prenehajo druge obveznosti in pravice staršev do otroka, razen če sodišče ob tem ukrepu omeji starševsko skrb v skladu s 175. členom tega zakonika.

(3) Sodišče lahko ob odvzemu otroka staršem enemu ali obema od staršev tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom v skladu s 177. členom tega zakonika.

(4) Ukrep odvzema otroka staršem traja največ tri leta.

(5) Kadar sodišče odloči o ukrepu iz prvega odstavka tega člena, odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu s 188. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

179. člen (namestitev otroka v zavod)

(1) Sodišče odloči o namestitvi otroka v zavod zaradi njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene, učne ali druge težave v njegovem odraščanju, če je ogrožen on sam ali drugi otroci v družini in je le z njegovo namestitvijo v zavod mogoče v zadostni meri zavarovati njegove koristi ali koristi drugih otrok v družini. V tem primeru sodišče zavod tudi imenuje. Za to namestitev otrokovo soglasje ni potrebno.

(2) Z ukrepom iz prejšnjega odstavka ne prenehajo druge obveznosti in pravice staršev do otroka, razen če sodišče ob tem ukrepu omeji starševsko skrb v skladu s 175. členom tega zakonika. Sodišče lahko ob odločitvi o namestitvi otroka v zavod enemu ali obema od staršev tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom v skladu s 177. členom tega zakonika.

(3) Ukrep iz tega člena traja največ tri leta.

(4) Otrok, ki je pridobil popolno poslovno sposobnost, sme ostati v zavodu le, če v to pisno privoli.

(5) Kadar sodišče odloči o ukrepu iz prvega odstavka tega člena, odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu s 188. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

180. člen
(odvzem starševske skrbi)

(1) Sodišče enemu ali obema od staršev odvzame starševsko skrb, če je otrok ogrožen in iz okoliščin primera izhaja, da ne kaže, da bi lahko ali bosta ponovno prevzela skrb za njegovo vzgojo in varstvo, zlasti če sta hudo kršila obveznosti ali zlorabila pravice, ki izhajajo iz starševske skrbi, ali sta otroka zapustila ali s svojim ravnanjem očitno pokazala, da ne bosta skrbela zanj.

(2) Starševska skrb se vrne z odločbo sodišča, če preneha razlog, zaradi katerega je bila odvzeta, razen če je bil otrok med tem časom posvojen.

(3) Sodišče lahko ob odvzemu starševske skrbi enemu ali obema od staršev tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom v skladu s 177. členom tega zakonika.

(4) Kadar sodišče odloči o ukrepu iz prvega odstavka tega člena, odloči tudi o namestitvi otroka k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod in o postavitvi pod skrbništvo, če o tem še ni bilo odločeno. V tem primeru drugo osebo, rejnika ali zavod in skrbnika tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(5) Ob odvzemu starševske skrbi sodišče odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu s 188. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

7.4. Skupne določbe

181. člen
(omejitev pravic staršev v postopkih pred centri za socialno delo)

(1) Center za socialno delo lahko v postopkih v zvezi z otrokom razgovor z otrokom opravi brez soglasja staršev, če oceni, da je to v korist otroka.

(2) Zaradi varstva koristi otroka lahko Center za socialno delo staršem zavrne vpogled v zapisnik o razgovoru z otrokom.

182. člen
(omejitev vpogleda v odločbo o namestitvi)

Zaradi varstva koristi otroka lahko center za socialno delo ali sodišče odloči, da se enega ali oba od staršev ne seznanj s tem, kam bo otrok nameščen. V tem primeru

se izvirnik odločbe z navedbo osebe, h kateri bo otrok nameščen, in z imenovanjem rejnika ali zavoda zapečati, vroča pa se prepis odločbe brez navedbe, kam je otrok nameščen.

183. člen

(imenovanje druge osebe pri namestitvi otroka)

(1) Center za socialno delo iz razlogov, določenih v zakonu, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, razreši rejnika, ki je imenovan v izvršilnem naslovu in imenuje novega rejnika.

(2) Center za socialno delo iz razlogov, določenih v tem zakoniku, razreši skrbnika, ki je imenovan v izvršilnem naslovu, in imenuje drugega skrbnika.

(3) Center za socialno delo o spremembah iz prvega in drugega odstavka tega člena pisno obvesti sodišče ali center za socialno delo, ki je izdal izvršilni naslov.

(4) Odločba o imenovanju drugega rejnika ali odločba o imenovanju drugega skrbnika je skupaj s pravnomočno odločbo o odvzemu in namestitvi otroka ali o odvzemu starševske skrbi in namestitvi otroka izvršilni naslov.

184. člen

(dolžnost obveščanja)

Državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in nevladne organizacije, ki pri svojem delu izvedo za okolščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati na ogroženost otroka, so dolžni o tem takoj obvestiti pristojni center za socialno delo ali sodišče.

185. člen

(uporaba določb tega poglavja, če je otrok nameščen k drugi osebi)

Če je otrok nameščen k drugi osebi, v rejništvo ali zavod, se smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o ukrepih za varstvo koristi otroka.

186. člen

(pravica otroka do zagovornika)

(1) Zagovornik varuje koristi otroka v postopkih in dejavnostih, ki ga zadevajo, če varstva njegovih koristi ni mogoče zagotoviti na drug primernejši način.

(2) Zagovorništvo otroka se uredi s posebnim zakonom.

8. Obveznost preživljanja med starši in otroki

187. člen

(obveznost preživljanja otrok)

(1) Starši morajo preživljati svoje otroke do polnoletnosti, tako da v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj.

(2) Starši morajo preživljati svojega otroka tudi po polnoletnosti, če ima status dijaka in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka srednješolskega izobraževanja. Dolžnost preživljanja traja najdlje do otrokovega dopolnjenega 26. leta starosti.

(3) Otroka, ki je vpisan v višješolski strokovni študij, morajo starši preživljati, če ima status študenta in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka višješolskega strokovnega študija v skladu z določbami zakona, ki ureja višješolsko strokovno izobraževanje. Otroka, ki je vpisan v visokošolski študij, morajo starši preživljati, če ima status študenta in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka dodiplomskega študija ali do prvega zaključka magistrskega študijskega programa ali enovitega magistrskega študijskega programa v skladu z določbami zakona, ki ureja visoko šolstvo. Če študijski program, v katerem se otrok šola, traja več kakor štiri leta, se obveznost preživljanja podaljša za toliko, kolikor je daljši študijski program. Obveznost preživljanja traja najdlje do otrokovega dopolnjenega 26. leta starosti.

(4) Zavezanec za plačilo preživnine lahko pri centru za socialno delo po otrokovi polnoletnosti preveri, ali ima ta status dijaka ali študenta. Če upravičenec nima statusa dijaka ali študenta, zavezancu ni treba plačevati preživnine ne glede na obvestilo o uskladitvi preživnine, izdano pred izgubo statusa dijaka ali študenta.

(5) Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov morajo otroka, ki je sklenil zakonsko zvezo ali živi v zunajzakonski skupnosti, starši preživljati le, če ga ne more preživljati zakonec ali zunajzakonski partner.

(6) Kadar starši ne preživljajo otroka v svojem gospodinjstvu, morajo k njegovemu preživljanju prispevati preživnino v mesečnem znesku.

188. člen

(obveznost preživljanja otroka v primeru izrečenega ukrepa)

(1) Tisti od staršev, ki mu je odvzeta ali omejena starševska skrb, ni oproščen obveznosti preživljanja otroka. Prav tako niso oproščeni te obveznosti starši, katerih otrok je nameščen k drugi osebi, v rejništvo ali zavod, ter starši, katerih otrok je postavljen pod skrbništvo.

(2) Če je otrok ob izreku ukrepa trajnejšega značaja nameščen k drugi osebi, sodišče odloči, da morajo starši plačevati mesečno preživnino na poseben otrokov račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik.

(3) Če je otrok ob izreku ukrepa trajnejšega značaja nameščen v rejništvo, sodišče odloči, da se preživnina, ki je enaka ali nižja od materialnih stroškov, določenih z zakonom, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, nakazuje v proračun Republike Slovenije. Če je preživnina višja od teh stroškov, sodišče odloči, da se razlika nakazuje na poseben otrokov račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik.

(4) Če je otrok ob izreku ukrepa trajnejšega značaja nameščen v zavod, sodišče odloči, da se preživnina do višine stroškov oskrbe v zavodu nakazuje v proračun Republike Slovenije. Če je preživnina enaka ali manjša od stroškov oskrbe v zavodu, sodišče odloči, da se na otrokov poseben račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik, nakazuje preživnina v višini 25 odstotkov višine nadomestila preživnine, določene z zakonom, ki ureja nadomestila preživnine. Če je preživnina višja od stroškov oskrbe v zavodu, sodišče odloči, da se razlika, ki ne sme biti manjša od navedenih 25 odstotkov višine nadomestila preživnine, nakazuje na poseben otrokov račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik.

189. člen

(obveznost preživljanja staršev)

(1) Polnoletni otrok mora po svojih zmožnostih preživljati starše, če ti nimajo dovolj sredstev za življenje in si jih ne morejo pridobiti.

(2) Polnoletnemu otroku ni treba preživljati tistega od staršev, ki iz neupravičenih razlogov ni izpolnjeval preživninskih obveznosti do njega.

190. člen

(solidarna obveznost preživljanja)

Če mora več oseb skupaj koga preživljati, se ta obveznost razdeli mednje po njihovih zmožnostih in tudi glede na to, koliko skrbi in pomoči je bil kdo deležen.

191. člen

(obveznost preživljanja otrok zakonca ali zunajzakonskega partnerja)

(1) Zakonec ali zunajzakonski partner mora preživljati otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, ki živi z njima, razen če je otroka sposoben preživljati ta ali drugi od staršev.

(2) Obveznost zakonca ali zunajzakonskega partnerja iz prejšnjega odstavka preneha s prenehanjem njegove zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti z otrokovo materjo ali očetom, razen če je zakonska zveza ali zunajzakonska skupnost prenehala zaradi smrti otrokove matere ali očeta. V tem primeru mora preživeli zakonec ali zunajzakonski partner preživljati otroka svojega umrlega zakonca ali zunajzakonskega partnerja samo, če sta živela z otrokom ob prenehanju zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti.

192. člen
(odpoved pravici do preživnine)

Odpoved pravici do preživnine nima pravnega učinka.

193. člen
(določitev višine preživnine)

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca ter materialne in pridobitne zmožnosti zavezanca.

194. člen
(odmera preživnine)

(1) Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati korist otroka, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje njegovega uspešnega telesnega in duševnega razvoja.

(2) Pri odmeri preživnine sodišče lahko upošteva morebitna otrokova lastna sredstva in prihodke.

(3) Preživnina mora zajemati stroške otrokovih življenjskih potreb, zlasti stroške prebivanja, hrane, oblačil, obutve, varstva, izobraževanja, vzgoje, oddiha, razvedrila in drugih posebnih potreb.

195. člen
(sporazum o otrokovi preživnini)

Če se starši sporazumejo o otrokovi preživnini, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

196. člen
(sporazum o preživnini, ki jo morajo starši plačevati polnoletnemu otroku)

O preživnini, ki jo morajo starši plačevati polnoletnemu otroku, lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

197. člen

(sporazum o preživnini, ki jo mora polnoletni otrok plačevati staršem)

O preživnini, ki jo mora polnoletni otrok plačevati staršem, lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

198. člen

(način preživljanja otrok)

Starši preživljajo otroke v svojem gospodinjstvu, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka.

199. člen

(prednost pri odločanju o preživnini)

Preživljanje otrok, ki jih mora zavezanec preživljati po 187. in 191. členu tega zakonika, in zakonca, ki ga mora zavezanec preživljati po tem zakoniku, ima prednost pred preživljanjem staršev zavezanca.

200. člen

(določitev preživnine)

Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej, zahteva pa se lahko od dneva vložitve tožbe ali predloga za določitev preživnine.

201. člen

(sprememba višine in odprava preživnine)

(1) Sodišče na zahtevo ali predlog upravičenca ali zavezanca zviša, zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca, na podlagi katerih je bila preživnina določena.

(2) Če se starši sporazumejo o zvišanju ali znižanju z izvršilnim naslovom določene otrokove preživnine, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

(3) O zvišanju ali znižanju preživnine, ki jo morajo starši plačevati polnoletnemu otroku in o zvišanju ali znižanju preživnine, ki jo mora polnoletni otrok plačevati staršem,

lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

202. člen (usklajevanje preživnin)

(1) Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu januarju, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena ali usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo ali izvršljivi notarski zapis o preživnini mora sodišče ali notar poslati pristojnemu centru za socialno delo, če ni bil dogovorjen za upravičenca ugodnejši način usklajevanja.

(3) Center za socialno delo pisno obvesti upravičenca in zavezanca o vsakokratni uskladitvi in novem znesku preživnine. To obvestilo je skupaj s sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo oziroma z izvršljivim notarskim zapisom izvršilni naslov.

(4) Če se upravičenec po 18. letu starosti v letu, v katerem se opravlja uskladitev preživnine, ne šola redno, centru za socialno delo ni treba pisno obvestiti upravičenca in zavezanca o uskladitvi preživnine.

(5) Upravičenec mora po 18. letu starosti centru za socialno delo v 30 dneh po pridobitvi statusa dijaka ali študenta predložiti potrdilo o vpisu ali ga obvestiti, kje se redno šola. Če upravičenec ne ravna v skladu s prejšnjim stavkom, center za socialno delo v tem letu ne uskladi preživnine.

203. člen (povračilo stroškov neupravičenega preživljanja)

Kdor je imel stroške s preživljanjem osebe, ki mu je ni bilo treba preživljati, sme s tožbo zahtevati njihovo povračilo od tistega, ki jo mora preživljati, če so bili ti stroški potrebni.

Četrty del: PREDHODNO SVETOVANJE IN DRUŽINSKA MEDIACIJA

1. Predhodno svetovanje

204. člen (svetovanje pred začetkom postopka v zakonskem sporu)

(1) Zakonca se morata, preden vložita tožbo ali predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze, udeležiti predhodnega svetovanja pri centru za socialno delo, razen:

- če nimata skupnih otrok, nad katerimi imata starševsko skrb;
- če je eden od zakoncev zaradi motnje v duševnem razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka nesposoben za razsojanje;
- če ima toženec neznan prebivališče ali je pogrešan;
- če živi en ali oba zakonca v tujini.

(2) Namen predhodnega svetovanja je pomagati zakoncema, da ugotovita, ali so njuni odnosi omajani do te mere, da je postala zakonska zveza za vsaj enega od njiju nevzdržna, ali pa obstaja možnost za ohranitev zakonske zveze.

(3) Predhodnega svetovanja se udeležita zakonca osebno.

(4) Minister, pristojen za družino, podrobneje uredi izvajanje predhodnega svetovanja.

205. člen

(strokovno svetovanje paru)

(1) Če zakonca ob predhodnem svetovanju ugotovita, da obstaja možnost za ohranitev zakonske zveze, ju strokovni delavec centra za socialno delo seznaniti z možnostjo prostovoljne udeležbe na strokovnem svetovanju z namenom ohranitve zakonske zveze.

(2) Strokovnega svetovanja se lahko udeležijo tudi zunajzakonski partnerji.

(3) Strokovno svetovanje izvajajo centri za socialno delo.

206. člen

(seznanitev z namenom in postopkom družinske mediacije ob razvezi)

(1) Če zakonca ob predhodnem svetovanju ugotovita, da je zakonska zveza za vsaj enega od njiju nevzdržna, strokovni delavec centra za socialno delo zakonca seznaniti s posledicami, ki nastanejo z razvezo zakonske zveze zanju in za družinsko skupnost, ter jima predstavi namen in postopek družinske mediacije.

(2) Ob soglasju zakoncev lahko center za socialno delo predhodno svetovanje nadaljuje s postopkom družinske mediacije ali pa se zakonca udeležita družinske mediacije pri drugih izvajalcih.

207. člen

(svetovanje pred začetkom postopka za varstvo koristi otroka)

(1) Starši se morajo, preden sodišču predlagajo, naj odloči o varstvu in vzgoji otroka, o njegovem preživljanju in o njegovih stikih z njimi ali z drugimi osebami ali o vprašanih izvajanju starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, udeležiti predhodnega svetovanja pri centru za socialno delo, razen:

- če je nasprotni udeleženec zaradi motnje v duševnem razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka nesposoben za razsojanje;
- če nasprotni udeleženec živi v tujini, je pogrešan ali neznanega prebivališča.

(2) Če gre za stike z drugo osebo, se mora svetovanja pred vložitvijo predloga udeležiti tudi ta druga oseba in otrok, kadar je predlagatelj.

(3) Svetovanje je treba opraviti tudi pred vložitvijo predloga za izdajo nove odločbe o kateri izmed zadev, navedenih v prvem odstavku tega člena.

(4) Predhodnega svetovanja se udeležijo starši oziroma v drugem odstavku navedene osebe osebno.

(5) Namen predhodnega svetovanja je starše oziroma v drugem odstavku navedeno drugo osebo opozoriti na varstvo koristi otroka pri urejanju razmerij z otrokom, na dober vpliv sporazumnega urejanja teh razmerij in jih v tej zvezi seznaniti tudi z namenom in postopkom družinske mediacije.

(6) Ob soglasju staršev oziroma v drugem odstavku navedenih oseb lahko center za socialno delo predhodno svetovanje nadaljuje s postopkom družinske mediacije ali pa se ti udeležijo družinske mediacije pri drugih izvajalcih.

208. člen

(postopek predhodnega svetovanja)

(1) Center za socialno delo v 14 dneh po prejemu predloga za predhodno svetovanje stranke povabi na predhodno svetovanje.

(2) Center za socialno delo o opravljenem predhodnem svetovanju naredi zapisnik, iz katerega je razvidno, da sta se razgovora udeležila zakonca, ki nameravata vložiti predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze ali tožbo za razvezo zakonske zveze oziroma oseba, ki namerava vložiti predlog za začetek postopka za varstvo koristi otroka.

2. Družinska mediacija

209. člen

(izvajanje družinske mediacije)

(1) Družinska mediacija se lahko izvede pred začetkom sodnega postopka, med njim ali po koncu sodnega postopka, obsega pa pomoč pri urejanju osebnih in premoženjskih razmerij.

(2) Družinska mediacija se prvenstveno izvaja pred začetkom sodnega postopka z namenom oblikovati predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze ali predlog za sklenitev sodne poravnave o varstvu in vzgoji otroka, o njegovem preživetju in o njegovih stikih s starši ali z drugimi osebami ali o vprašanih izvajanju starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj.

(3) Družinska mediacija med sodnim postopkom se izvaja v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov. Sodišče lahko predlog strank oziroma udeležencev postopka, ki soglašajo, da se opravi poskus družinske mediacije, zavrne in ne prekine sodnega postopka, če v postopkih, ki se nanašajo tudi na otroka, meni, da prekinitev ne bi bila v korist otroka.

210. člen

(izvajalci družinske mediacije)

(1) Družinsko mediacijo med sodnim postopkom izvajajo družinski mediatorji v okviru programov, ki jih sprejmejo in uveljavijo sodišča v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov.

(2) Družinsko mediacijo pred začetkom in po koncu sodnega postopka izvajajo družinski mediatorji, ki so uvrščeni na seznam družinskih mediatorjev pri ministrstvu, pristojnem za družino (v nadaljnjem besedilu: seznam).

211. člen

(seznam)

(1) Na seznam se lahko uvrsti oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- je poslovno sposobna,
- ni bila pravnomočno obsojena za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti,
- ima najmanj izobrazbo, pridobljeno po visokošolskem študijskem programu prve stopnje,
- je opravila izobraževanje za družinskega mediatorja po programu, ki ga določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

(2) Družinskega mediatorja se izbriše s seznama, če:

- sam tako zahteva,
- ne izpolnjuje več pogojev iz prve ali druge alineje prejšnjega odstavka,
- ravna v nasprotju z zakonom ali v nasprotju z načeli mediatorske etike,
- neredno ali nevestno opravlja svoje delo v postopkih družinske mediacije,

- se ne udeleži obveznih oblik izobraževanja, ki jih določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje, ali
- v določenem obdobju ne opravi minimalnega števila postopkov družinskih mediacij, ki ga določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

(3) O uvrstitvi na seznam in izbrisu s seznama odloči minister, pristojen za družino.

212. člen

(vsebina, javnost in namen seznama)

(1) Seznam vsebuje naslednje podatke:

- osebno ime družinskega mediatorja,
- datum in kraj rojstva,
- naslov stalnega ali začasnega prebivališča,
- kontaktne podatke: številka telefona in elektronski naslov,
- naziv in naslov centra za socialno delo ali izvajalca alternativnega reševanja sporov ali drug naslov, na katerem družinski mediator izvaja družinsko mediacijo,
- strokovni ali znanstveni naslov,
- poklic,
- podatke o zaposlitvi,
- datum uvrstitve na seznam.

(2) Seznam je zaradi učinkovitega izvajanja postopkov družinske mediacije po tem zakonu javen v delu, ki obsega naslednje podatke:

- osebno ime družinskega mediatorja,
- strokovni ali znanstveni naslov,
- naziv in naslov centra za socialno delo ali izvajalca alternativnega reševanja sporov ali drug naslov, na katerem družinski mediator izvaja družinsko mediacijo,
- datum uvrstitve na seznam.

(3) Ministrstvo, pristojno za družino, posreduje podatke iz prejšnjega odstavka in podatek o izbrisu družinskega mediatorja s seznama ministrstvu, pristojnemu za pravosodje. Ministrstvo, pristojno za pravosodje, objavi posredovane podatke na spletni strani ministrstva v okviru centralne evidence mediatorjev, ki jo vodi v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov, pri čemer se namesto podatka o nazivu in naslovu sodišča ali izvajalca alternativnega reševanja sporov, pri katerem je mediator uvrščen na seznam, vpiše podatek, da je družinski mediator uvrščen na seznam pri ministrstvu, pristojnem za družino, za izvajanje družinske mediacije pred začetkom in po koncu sodnega postopka.

(4) Podatki s seznama iz prvega odstavka tega člena se hranijo dve leti po izbrisu družinskega mediatorja s seznama. Po poteku tega roka se podatki anonimizirajo.

(5) Podatki s seznama se zbirajo in uporabljajo za izkazovanje statusa družinskega mediatorja in za določitev družinskega mediatorja za posamezne postopke družinske mediacije.

213. člen

(vodenje statističnih podatkov in nadzor nad delom družinskih mediatorjev)

(1) Ministrstvo, pristojno za družino, vodi statistične podatke o družinskih mediacijah, ki se izvajajo pred in po koncu sodnega postopka, izvaja nadzor nad delom družinskih mediatorjev iz drugega odstavka 210. člena tega zakonika in odloča o pritožbah zoper njihovo delo.

(2) Za potrebe vodenja statističnih podatkov družinski mediatorji iz drugega odstavka 210. člena tega zakonika ministrstvu, pristojnemu za družino, sporočajo skupno število opravljenih družinskih mediacij, število uspešno izvedenih, število neuspešno izvedenih in število delno uspešno izvedenih družinskih mediacij za posamezne vrste sporov.

214. člen

(posebnosti družinske mediacije v sporih iz razmerij do otrok)

(1) Družinski mediator lahko v družinsko mediacijo vključi tudi otroka, ki je sposoben razumeti pomen in posledice družinske mediacije, če oceni, da je to otroku v korist.

(2) Družinski mediator mora pri družinski mediaciji vselej upoštevati načelo največje otrokove koristi.

(3) V primerih suma nasilja v družini se družinska mediacija med strankama ne izvaja.

(4) Družinski mediator, ki v družinski mediaciji izve, da je otrok ogrožen, je dolžan o tem obvestiti pristojne organe.

(5) Strokovni delavec centra za socialno delo, ki je sodeloval pri družinski mediaciji, ne sme sodelovati pri izdelavi mnenja za sodišče v postopku za varstvo koristi otroka.

215. člen

(nagrada in stroški)

(1) V družinski mediaciji, ki jo izvajajo družinski mediatorji iz drugega odstavka 210. člena tega zakonika in v okviru katere se rešujejo spori iz razmerij do otrok, država

krije nagrado družinskega mediatorja in njegove potne stroške v višini, ki jo določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

(2) Družinski mediator iz drugega odstavka 210. člena tega zakonika je upravičen do nagrade in povračila potnih stroškov v višini, ki jo določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

Peti del: POSVOJITEV

1. Pogoji za posvojitvev in razmerja, ki nastanejo s posvojitvijo

216. člen (posvojitvev otroka)

Posvojiti se sme samo otrok.

217. člen (posvojitelj)

(1) Zakonca ali zunajzakonska partnerja lahko samo skupaj posvojita otroka, razen če eden od njiju posvoji otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja.

(2) Partnerja partnerske skupnosti ali partnerja zunajpartnerske skupnosti ne moreta skupaj posvojiti otroka, lahko pa partner partnerske skupnosti ali partner zunajpartnerske skupnosti posvoji otroka svojega partnerja.

(3) Izjemoma lahko otroka posvoji tudi ena oseba, če ta ni v zakonski zvezi ali v zunajzakonski skupnosti ali v partnerski skupnosti ali v zunajpartnerski skupnosti, če je to v otrokovo korist.

218. člen (nedopustnost posvojitve sorodnika ali varovanca)

(1) Ni mogoče posvojiti sorodnika v ravni vrsti, razen vnuka. Posvojiti tudi ni mogoče brata ali sestre.

(2) Skrbnik ne more posvojiti svojega varovanca, dokler traja med njima skrbniško razmerje.

219. člen (starost posvojitelja)

(1) Posvojitelj je lahko le polnoletna oseba, ki je vsaj 18 let starejša od posvojenca. V izjemnih primerih se lahko dovoli posvojitev tudi osebi, ki ni 18 let starejša od posvojenca, ko so raziskane vse okoliščine primera in je ugotovljeno, da bi bila taka posvojitev v posvojenčevo korist.

(2) Sodišče v postopku posvojitve upošteva tudi otrokovo mnenje, ki ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(3) Za posvojitev je potrebno otrokovo soglasje, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

220. člen (ovire za posvojitev)

Posvojitelj ne more biti:

- oseba, ki ji je odvzeta starševska skrb;
- oseba, ki živi skupaj z osebo, ki ji je odvzeta starševska skrb;
- oseba, za katero se utemeljeno domneva, da bi posvojitev izrabila v škodo posvojenca;
- oseba, ki ne daje jamstva, da bo izvajala starševsko skrb v korist otroka;
- oseba, ki ni poslovno sposobna ali oseba s tako motnjo v duševnem razvoju ali s tako boleznijo, zaradi katere posvojitev ne bi bila v korist otroka.

221. člen (posvojitev s strani tujega državljana)

(1) Posvojitelj je izjemoma lahko tuji državljan, če center za socialno delo za otroka, ki naj bi bil posvojen, ni mogel najti primerne posvojitelja med državljani Republike Slovenije. Ta pogoj ne velja, če otroka posvoji zakonec ali zunajzakonski partner ali partner partnerske skupnosti ali partner zunajpartnerske skupnosti enega od otrokovih staršev ali otrokov sorodnik.

(2) Za posvojitev otroka, ki ga posvoji tuji državljan, morata dati soglasje minister, pristojen za družino, in minister, pristojen za notranje zadeve. Soglasje ni potrebno, če je posvojitelj zakonec ali zunajzakonski partner ali partner partnerske skupnosti ali partner zunajpartnerske skupnosti enega od otrokovih staršev ali otrokov sorodnik.

222. člen (pogoji za posvojitev otroka)

(1) V posvojitev se sme dati samo otrok, če so starši po otrokovem rojstvu privolili v posvojitev pred pristojnim organom. Za otroka, ki še ni dopolnil osem tednov

starosti, morajo privolitev po osmih tednih starosti otroka potrditi, sicer privolitev nima pravnega učinka. Ni potrebna privolitev tistega od staršev, ki mu je bila odvzeta starševska skrb ali ki trajno ni sposoben izraziti svoje volje.

(2) V posvojitve se sme dati tudi otrok, katerega starši so neznani ali že leto dni ni znano njihovo prebivališče.

(3) Posvojitve je mogoča po preteku šestih mesecev od izpolnitve pogoja iz prejšnjih odstavkov. Izjemoma je mogoča tudi pred pretekom tega roka, če center za socialno delo ugotovi, da bi bilo to v korist otroka. To velja zlasti, če se starševska skrb odvzame obema od staršev.

(4) V posvojitve se sme dati tudi otrok, ki nima živih staršev.

223. člen

(razmerja med posvojencem in posvojiteljem)

S posvojitvijo nastanejo med posvojencem in njegovimi potomci ter posvojiteljem in njegovimi sorodniki enaka razmerja kakor med sorodniki, če zakon ne določa drugače.

224. člen

(pravne posledice posvojitve)

(1) S posvojitvijo prenehajo pravice in obveznosti posvojenca do njegovih staršev in drugih sorodnikov ter pravice in obveznosti staršev in sorodnikov do njega.

(2) Če posvoji otroka zakonec ali zunajzakonski partner ali partner partnerske skupnosti ali partner zunajpartnerske skupnosti enega od otrokovih staršev, ne prenehajo pravice in obveznosti posvojenca do tega od staršev in njegovih sorodnikov ter pravice in obveznosti tega od staršev in njegovih sorodnikov do posvojenca.

(3) Če posvoji otroka eden od njegovih starih staršev ali oba, ne prenehajo pravice in obveznosti posvojenca do sorodnikov tistega izmed njih, ki ga je posvojil in tudi ne pravice in obveznosti teh sorodnikov do posvojenca. To ne velja v razmerju med posvojencem in njegovimi starši.

225. člen

(razveza posvojitve)

Posvojitve se ne more razvezati.

226. člen

(vpis in dostop do osebnih podatkov bioloških staršev in posvojenca)

(1) Po posvojitvi se v matični register vpišejo posvojitelji kot posvojenčevi starši.

(2) Po pravnomočnosti odločbe o posvojitvi posvojenec nima pravice do seznanitve z osebnimi podatki svojih bioloških staršev, ki se vodijo v matičnem registru in v drugih evidencah osebnih podatkov, prav tako ti nimajo pravice do seznanitve z osebnimi podatki otroka, ki so ga dali v posvojitev. Seznanitev s temi podatki je mogoča le ob pisnem soglasju osebe, na katero se nanašajo. Otrok, ki je dopolnil 15 let, lahko sam poda soglasje, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice, v nasprotnem primeru pa njegov zakoniti zastopnik. Soglasje pridobi center za socialno delo na pobudo posvojenca ali bioloških staršev.

(3) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko posvojenec ali njegov zakoniti zastopnik zahteva od centra za socialno delo podatke o zdravstvenem stanju bioloških staršev v obsegu in pod pogoji, ki jih določa zakon. V tem primeru center za socialno delo pridobi podatke od zdravstvenih zavodov in jih v anonimizirani obliki pošlje posvojencu.

(4) Določbe drugega in tretjega odstavka tega člena ne veljajo v primeru posvojitve otroka zakonca, zunajzakonskega partnerja, partnerja partnerske skupnosti ali partnerja zunajpartnerske skupnosti.

2. Postopek za ugotavljanje pogojev za posvojitev

227. člen

(prijava)

Zakonca ali zunajzakonska partnerja ali posameznik (v nadaljnjem besedilu: prijavitelj) vložijo pri centru za socialno delo pisno prijavo, s katero izrazijo željo za posvojitev.

228. člen

(ugotavljanje primernosti prijavitelja)

(1) Po prejemu pisne prijave center za socialno delo ugotavlja primernost prijavitelja, in sicer izpolnjevanje pogojev za posvojitev, ki jih določa ta zakonik v 217., 218. in 220. členu, in druge za posvojitev pomembne okoliščine.

(2) Na podlagi ugotovitev iz prejšnjega odstavka center za socialno delo pripravi strokovno mnenje o prijavitelju, ki ga pred posvojitvijo preveri.

(3) Ugotavljanje primernosti ne sme trajati dlje kakor eno leto od dneva vložitve prijave.

(4) Navodila o pripravi na posvojitve in za izbor najprimernejšega kandidata za posvojitelja izda minister, pristojen za družino.

229. člen
(status kandidata za posvojitelja)

(1) Če iz strokovnega mnenja centra za socialno delo izhaja, da je prijavitelj primeren za posvojitelja, mu center za socialno delo dodeli status kandidata za posvojitelja in ga vpiše v centralno zbirko podatkov o kandidatih za posvojitelje. S kandidatom za posvojitelja center za socialno delo sklene dogovor o pripravi za posvojitve.

(2) Če iz strokovnega mnenja centra za socialno delo izhaja, da prijavitelj ni primeren za posvojitelja, center za socialno delo izda odločbo, s katero se mu ne dodeli statusa kandidata za posvojitelja.

(3) Določbi prejšnjih odstavkov se uporabljata tudi za postopke posvojitve v drugi državi.

230. člen
(izbira najprimernejšega kandidata za posvojitelja)

(1) Center za socialno delo med vsemi možnimi kandidati za posvojitelja glede na otrokove značilnosti in potrebe, želje, ki jih je izrazil kandidat, strokovno mnenje centra za socialno delo, željo bioloških staršev glede bodočih posvojiteljev in čas vpisa v centralno zbirko podatkov o kandidatih za posvojitelje izbere najprimernejšega kandidata in vloži predlog za posvojitve pri sodišču.

(2) Časa vpisa ni treba upoštevati, če je v korist otroka, da ga posvoji določeni kandidat.

231. člen
(namestitvev z namenom posvojitve)

(1) Da se ugotovi, ali se bosta bodoči posvojenec in bodoči posvojitelj lahko vživela v novi položaj in ali bo posvojitve v korist otroka, sodišče lahko odloči, da otrok pred odločitvijo o posvojitvi določen čas preživi v družini bodočega posvojitelja.

(2) Glede obveznosti bodočega posvojitelja, h kateremu je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

232. člen

(posebnosti posvojitve otroka zakonca ali zunajzakonskega partnerja ali partnerja partnerske skupnosti ali partnerja zunajpartnerske skupnosti)

(1) Če želi posvojiti otroka zakonec ali zunajzakonski partner ali partner partnerske skupnosti ali partner zunajpartnerske skupnosti enega od otrokovih staršev, za postopek za ugotavljanje pogojev za posvojitve ne veljajo določbe 227. do 231. člena tega zakonika.

(2) Sodišče pri odločitvi upošteva mnenje centra za socialno delo.

233. člen

(odločitev o posvojitvi)

(1) Če sodišče ugotovi, da so izpolnjeni s tem zakonikom predpisani pogoji za posvojitve, zlasti pa, da je posvojitve v korist otroka, izda odločbo o posvojitvi.

(2) Če sodišče ugotovi, da niso izpolnjeni predpisani pogoji za posvojitve ali da posvojitve ne bi bila v korist otroka, predlog zavrne.

(3) Sodišče pravnomočno sodno odločbo o posvojitvi otroka pošlje pristojnemu centru za socialno delo zaradi vpisa podatkov v evidenco iz 286. člena tega zakonika.

3. Izpodbijanje posvojitve

234. člen

(neveljavna posvojitve)

Posvojitve je neveljavna, če niso bili izpolnjeni pogoji, določeni v 216., 217., 218., 219., 220., 221. ali 222. členu tega zakonika.

Šesti del: REJNIŠTVO

1. Namen rejništva

235. člen

(namen rejništva)

Namen rejništva je, da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogoči zdrava rast, vzgoja, izobraževanje, skladen osebni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.

236. člen

(pravice in obveznosti, ki ostanejo staršem ali skrbniku)

Z namestitvijo otroka v rejništvo ostanejo staršem ali skrbniku tiste pravice in obveznosti po tem zakoniku, ki so združljive z namenom rejništva, če zaradi varovanja koristi otroka na podlagi tega zakonika ni odločeno drugače.

237. člen

(razlogi za namestitev otroka)

(1) Otroka se namesti v rejništvo, če nima svoje družine, če iz različnih razlogov ne more živeti pri starših ali če je otrokov telesni in duševni razvoj ogrožen v okolju, v katerem živi.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se otroka lahko namesti v rejništvo, če otrok potrebuje usposabljanje v skladu z zakonom, ki ureja vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

2. Namestitev otroka

238. člen

(pristojnost za odločanje o namestitvi otroka)

(1) Sodišče odloči o namestitvi otroka v rejništvo in o imenovanju rejnika pri odločitvi o ukrepih, ki jih izreka sodišče po tem zakoniku. V vseh ostalih primerih o namestitvi otroka v rejništvo in o imenovanju rejnika odloči center za socialno delo.

(2) V primerih iz prejšnjega odstavka center za socialno delo odloča ob smiselni uporabi določb postopka v skrbniških zadevah, določenega s tem zakonikom, razen v primerih odločitve o nujnem ukrepu za varstvo koristi otroka po tem zakoniku.

239. člen

(vloga centra za socialno delo po namestitvi otroka v rejništvo)

Po namestitvi v rejništvo si mora center za socialno delo prizadevati, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejništvo.

3. Prenehanje rejništva

240. člen

(prenehanje rejništva)

(1) Rejništvo preneha:

- če prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila potrebna namestitev otroka v rejništvo;
- z otrokovo polnoletnostjo oziroma že prej, če je otrok, nameščen v rejništvo, usposobljen za samostojno življenje.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se rejništvo lahko nadaljuje tudi po polnoletnosti:

- če oseba, nameščena v rejništvo, zaradi motenj v telesnem ali duševnem razvoju ni sposobna za samostojno življenje in delo,
- če oseba, nameščena v rejništvo, soglaša, da ostane v rejništvu zaradi nadaljevanja šolanja, najdlje pa do dopolnjenega 26. leta starosti.

241. člen

(vloga centra za socialno delo po prenehanju rejniške pogodbe)

Če rejniška pogodba preneha, center za socialno delo ukrene, kar je potrebno za nadaljnje otrokovo varstvo in vzgojo.

Sedmi del: SKRBNIŠTVO

1. Namen skrbništva

242. člen

(namen skrbništva)

(1) Namen skrbništva za otroke je, da se s skrbjo ter z zagotovitvijo vzgoje in izobraževanja vsestransko razvije njihova osebnost in da se usposobijo za samostojno življenje in delo.

(2) Namen skrbništva za druge osebe je varstvo njihove osebnosti, ki se uresničuje predvsem s podporo in pomočjo pri urejanju zadev, ki jih te osebe ne morejo narediti same, ter s prizadevanjem za zdravljenje in usposabljanje za samostojno življenje.

(3) Namen skrbništva je tudi zavarovanje premoženjskih in drugih pravic ter koristi posameznikov.

2. Skrbnik

243. člen

(skrbnik)

(1) Za skrbnika se imenuje oseba, ki ima osebne lastnosti in sposobnosti, potrebne za opravljanje obveznosti skrbnika, in ki privoli, da bo skrbnik.

(2) Dolžnost skrbnika je prostovoljna in častna.

244. člen
(pogoji za skrbnika)

Skrbnik ne more biti:

- oseba, ki ji je odvzeta starševska skrb;
- oseba, ki ni poslovno sposobna;
- oseba, katere koristi so v navzkrižju s koristmi varovanca;
- oseba, ki je z varovancem sklenila pogodbo o dosmrtnem preživljanju;
- oseba, katere zakonec ali zunajzakonski partner je z varovancem sklenil pogodbo o dosmrtnem preživljanju;
- oseba, od katere glede na njene osebne lastnosti ali razmerja z varovancem ali njegovimi starši ni mogoče pričakovati, da bo pravilno opravljala skrbniške obveznosti.

245. člen
(oseba skrbnika)

(1) Če je mogoče in če to ni v nasprotju s koristmi varovanca, se imenuje za skrbnika njegov zakonec, zunajzakonski partner ali sorodnik.

(2) Skrbništvo se lahko zaupa tudi ustrezni pravni osebi, ki imenuje svojega delavca za odgovorno osebo za izvajanje skrbništva.

246. člen
(želje varovanca in sorodnikov)

Pri imenovanju skrbnika center za socialno delo ali sodišče upošteva predvsem želje varovanca, če jih je ta izrazil in če je sposoben razumeti njihov pomen in posledice, in če je to v korist varovanca. Upošteva pa tudi želje njegovega zakonca, zunajzakonskega partnerja ali njegovih sorodnikov, če je to v korist varovanca.

247. člen
(skrbnik za izvajanje dopolnilnih skrbniških nalog)

Osebi, ki potrebuje skrbnika in je nameščena v vzgojnem, socialnem, zdravstvenem ali drugem zavodu, lahko center za socialno delo ali sodišče postavi skrbnika za izvajanje tistih skrbniških nalog, ki jih zavod ne opravlja v okviru svoje dejavnosti.

248. člen
(center za socialno delo kot skrbnik)

(1) Center za socialno delo ali sodišče lahko odloči, da osebi ne bo imenoval posebnega skrbnika, ampak bo opravljal to obveznost center za socialno delo. Ta imenuje svojega delavca za odgovorno osebo za izvajanje skrbništva.

(2) Center za socialno delo ali sodišče lahko z odločbo omeji skrbnikove pravice in odloči, da bo posamezne skrbnikove naloge opravljal center za socialno delo.

249. člen
(obveznosti skrbnika)

(1) Skrbnik zastopa varovanca.

(2) Skrbnik mora vestno skrbeti za osebnost, pravice in koristi varovanca in skrbno upravljati njegovo premoženje.

250. člen
(popis premoženja)

(1) Če ima varovanec premoženje, center za socialno delo ali sodišče odredi, da se to popiše, oceni in izroči v upravljanje skrbniku.

(2) Način popisa in ocenitve premoženja oseb pod skrbništvom določi minister, pristojen za družino.

251. člen
(redno poslovanje in upravljanje)

(1) Skrbnik v varovančevem imenu in na njegov račun samostojno opravlja, kar spada v redno poslovanje in upravljanje varovančevega premoženja. Pri svojem delu ga vodijo varovančeve koristi.

(2) Skrbnik se mora pred vsakim važnejšim opravilom posvetovati z varovancem. Njegovo mnenje mora upoštevati, če ga je varovanec izrazil in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(3) Skrbnik brez dovoljenja centra za socialno delo ne sme storiti ničesar, kar bi presegalo okvire rednega poslovanja ali upravljanja varovančevega premoženja.

252. člen
(dovoljenje centra za socialno delo)

Samo z dovoljenjem centra za socialno delo sme skrbnik:

- odtujiti ali obremeniti varovančeve nepremičnine;
- odtujiti iz varovančevega premoženja premožnosti večje vrednosti ali razpolagati s premoženjskimi pravicami večje vrednosti;
- odpovedati se dediščini ali volilu ali odkloniti darilo;
- izvesti druge ukrepe, če tako določa zakon.

253. člen (medsebojni pravni posli)

Skrbnik sme skleniti pravni posel z varovancem, za katerega skrbi, le z dovoljenjem centra za socialno delo, ki dovoli sklenitev takšnega pravnega posla, če je varovancu v korist.

254. člen (skrbnikovo poročilo)

(1) Skrbnik mora centru za socialno delo poročati o svojem delu in mu dati račun o upravljanju premoženja enkrat na leto ali kadar center za socialno delo to zahteva.

(2) Iz skrbnikovega poročila mora biti razvidno, kaj je skrbnik ukrenil za varstvo varovančeve osebe, zlasti kar zadeva njegovo zdravje, vzgojo in izobraževanje, ter njegova skrb za vse drugo, kar je za varovanca potrebno.

(3) Poročilo mora vsebovati tudi podatke o upravljanju varovančevega premoženja in razpolaganju z njim, o varovančevih dohodkih in izdatkih ter končno stanje tega premoženja.

(4) Podrobnejša pravila o sestavi in vsebini skrbniškega poročila določi minister, pristojen za družino.

255. člen (pregled poročila)

(1) Center za socialno delo mora vestno pregledati skrbnikovo poročilo. Če iz njega izhajajo manjše nepravilnosti pri delu skrbnika, mora ukreniti vse potrebno, da se odpravijo.

(2) Ob večjih nepravilnostih, zaradi katerih obstaja verjetnost, da skrbnik ne skrbi vestno za varovančevo osebnost, pravice ali koristi ali ne upravlja skrbno varovančevega premoženja, center za socialno delo uvede postopek za razrešitev skrbnika.

256. člen
(povračilo stroškov)

(1) Skrbnik ima pravico do povračila upravičenih stroškov, ki jih je imel pri opravljanju skrbniških obveznosti.

(2) Center za socialno delo lahko skrbniku za njegovo delo določi nagrado, če mora skrbnik zaradi zahtevnosti in odgovornosti dela imeti posebne kvalifikacije.

257. člen
(obveznost povrnitve škode)

Skrbnik mora varovancu povrniti škodo, ki mu jo prizadene z malomarnim opravljanjem svojih dolžnosti ali s samovoljno opustitvijo dolžnosti skrbnika.

258. člen
(razrešitev skrbnika)

Center za socialno delo razreši skrbnika, ne glede na to, ali ga je imenoval sam ali sodišče, če ugotovi, da je pri opravljanju skrbniških obveznosti malomaren, da zlorablja svoje pravice ali da s svojim delom ogroža varovančeve koristi, ali če ugotovi, da bi bilo za varovanca koristnejše, če bi imel drugega skrbnika.

259. člen
(razrešitev skrbnika na njegovo zahtevo)

Center za socialno delo razreši skrbnika, če sam tako zahteva. To mora storiti v treh mesecih od dneva, ko je skrbnik zahteval razrešitev.

260. člen
(odločba o razrešitvi skrbnika)

(1) Center za socialno delo v odločbi, s katero razreši skrbnika, imenuje novega skrbnika in določi rok, v katerem mora razrešeni skrbnik predložiti končno poročilo o svojem delu in račun o upravljanju premoženja ter izročiti premoženje v upravljanje novo imenovanemu skrbniku.

(2) Center za socialno delo o razrešitvi skrbnika in imenovanju novega skrbnika pisno obvesti sodišče, ki je odločilo o postavitvi pod skrbništvo.

(3) Odločba o imenovanju drugega skrbnika je skupaj s pravnomočno sodno odločbo o postavitvi pod skrbništvo izvršilni naslov.

261. člen
(ugovor zoper delo skrbnika)

(1) Zoper delo skrbnika in centra za socialno delo na področju skrbništva lahko ugovarjajo varovanec, če je sposoben razumeti pomen in posledice ugovora, njegov zakonec, zunajzakonski partner, njegovi sorodniki, pristojni organi in strokovne institucije.

(2) Ugovore zoper delo skrbnika rešuje pristojni center za socialno delo, ugovore zoper delo centra za socialno delo pa ministrstvo, pristojno za družino.

(3) Organ, ki rešuje ugovore iz prejšnjega odstavka, preizkusi njihovo utemeljenost, določi, kaj naj se ukrene, in o tem obvesti tistega, ki je ugovarjal.

3. Skrbništvo za otroke

262. člen
(postavitev otroka pod skrbništvo)

(1) Otroka, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo, postavi center za socialno delo ali sodišče pod skrbništvo.

(2) Sodišče odloči o postavitvi otroka pod skrbništvo in imenuje skrbnika pri odločitvi o ukrepih za varstvo koristi otroka, v vseh drugih primerih pa o postavitvi otroka pod skrbništvo in imenovanju skrbnika odloči center za socialno delo.

(3) Sodišče mora centru za socialno delo takoj poslati pravnomočno odločbo, s katero je otroka postavilo pod skrbništvo in imenovalo skrbnika. Center za socialno delo ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam.

263. člen
(obveznosti skrbnika)

Skrbnik otroka mora skrbeti zanj z enako skrbnostjo kakor starši, vendar varovanca ni dolžan preživljati in ga imeti pri sebi.

264. člen
(veljavnost pravnih poslov)

(1) Za sklepanje pravnih poslov, ki so tako pomembni, da bistveno vplivajo na otrokovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, je potrebno dovoljenje skrbnika.

(2) Veljavnost pravnega posla, ki ga je otrok sklenil brez skrbnikovega dovoljenja, se presoja po pravilih obligacijskega prava.

265. člen

(dovoljenje centra za socialno delo)

Skrbnik sme samo z dovoljenjem centra za socialno delo:

- vpisati ali izpisati otroka iz šole ali spremeniti vrsto izobraževanja;
- odločati o izbiri otrokovega poklica ali opravljanju njegovega poklica;
- izvesti druge pomembnejše ukrepe glede otroka, če tako določa drug zakon.

266. člen

(prenehanje skrbništva)

Skrbništvo nad otrokom preneha, ko postane polnoleten, ko sklene zakonsko zvezo, z njegovo posvojitvijo, če je postal roditelj in mu je z odločbo sodišča priznana popolna poslovna sposobnost ali z odločbo centra za socialno delo ali sodišča, če so prenehali razlogi za skrbništvo.

4. Skrbništvo za druge osebe

267. člen

(postavitev odrasle osebe pod skrbništvo)

(1) Sodišče osebo, ki zaradi motnje v duševnem razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka, ki vpliva na zmožnost razsojanja, sama brez škode zase ni sposobna poskrbeti za svoje pravice in koristi, postavi pod skrbništvo in ji imenuje skrbnika.

(2) Sodišče v odločbi o postavitvi pod skrbništvo odloči, da oseba pod skrbništvom ne more samostojno opravljati nobenih pravnih poslov ali da ne more samostojno opravljati samo določenih pravnih poslov ali da za določene pravne posle potrebuje dovoljenje skrbnika.

(3) Sodišče centru za socialno delo takoj pošlje pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo in imenovanju skrbnika. Center za socialno delo ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam.

268. člen

(veljavnost pravnih poslov)

Veljavnost pravnih poslov, ki jih je sklenil varovanec, čeprav bi ga moral zastopati skrbnik, in pravnih poslov, ki jih je sklenil varovanec brez potrebnega skrbnikovega dovoljenja, se presoja po pravilih obligacijskega prava.

269. člen
(obveznosti skrbnika)

(1) Skrbnik mora skrbeti tudi za varovančevo osebnost, upoštevati pri tem vzroke, zaradi katerih je bila oseba postavljena pod skrbništvo, ter si prizadevati za izvajanje zdravstvenih ukrepov za odpravo teh vzrokov in varovančevo usposobitev za samostojno življenje in delo.

(2) Varstvo varovančeve osebnosti zahteva, da skrbnik varovancu v okviru njegovih sposobnosti omogoči oblikovati življenje po lastnih željah in predstavah.

270. člen
(postavitev začasnega skrbnika)

(1) Sodišče, pri katerem se je začel postopek za postavitev pod skrbništvo, po potrebi osebi, zoper katero se je začel postopek, postavi začasnega skrbnika.

(2) Sodišče mora centru za socialno delo takoj poslati pravnomočno odločbo, s katero je bil postavljen začasni skrbnik. Center za socialno delo ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam.

(3) Obveznost začasnega skrbnika preneha, ko se postavi stalni skrbnik ali ko postane odločba, s katero sodišče odloči, da ni razlogov za postavitev pod skrbništvo, pravnomočna.

271. člen
(prenehanje skrbništva)

Skrbništvo nad osebo, ki je bila postavljena pod skrbništvo, preneha z odločbo sodišča, če so prenehali razlogi za skrbništvo.

5. Skrbništvo za posebne primere

272. člen
(postavitev skrbnika za posebni primer)

(1) Center za socialno delo postavi skrbnika za posebni primer ali skrbnika za določeno vrsto opravil odsotni osebi, katere prebivališče ni znano in ki nima zastopnika,

neznanemu lastniku premoženja, kadar je potrebno, da nekdo za to premoženje skrbi, pa tudi v drugih primerih, kadar je to potrebno za varstvo pravic in koristi posameznika.

(2) Skrbnika za posebni primer ni mogoče postaviti v primerih, ko so podani pogoji za postavitvev otroka pod skrbništvo oziroma ko so podani pogoji za postavitvev odrasle osebe pod skrbništvo, razen če zakon določa drugače.

273. člen

(postavitvev skrbnika za posebni primer v postopku pred drugim organom)

Ob pogojih, ki jih določa ta zakonik, sme v primerih iz 272. člena tega zakonika postaviti skrbnika tudi organ, pred katerim poteka postopek. Ta organ mora o tem takoj obvestiti center za socialno delo. Center za socialno delo ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam.

274. člen

(kolizijski skrbnik)

(1) Center za socialno delo ali sodišče postavi kolizijskega skrbnika otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju.

(2) Center za socialno delo ali sodišče postavi varovancu kolizijskega skrbnika, če so si koristi varovanca in njegovega skrbnika v navzkrižju.

(3) Če so si med otroki, nad katerimi ima starševsko skrb ista oseba, ali med osebami, ki imajo istega skrbnika, njihove koristi v navzkrižju, center za socialno delo ali sodišče vsakemu izmed njih postavi kolizijskega skrbnika.

275. člen

(zaščita tujega državljana)

Če ni v mednarodni pogodbi drugače določeno, ukrene v neodložljivih primerih center za socialno delo ali sodišče po določbah tega zakonika, kar je potrebno za varstvo osebnosti, pravic in koristi tujega državljana, dokler organ njegove države ne ukrene, kar je treba.

6. Postopek

276. člen

(postopek v skrbniških zadevah)

(1) Kadar center za socialno delo izve, da je treba nekoga postaviti pod skrbništvo ali mu postaviti skrbnika za posebni primer, takoj ukrene vse potrebno za

varstvo njegove osebnosti, njegovih pravic in koristi ter po uradni dolžnosti začne postopek za postavitve pod skrbništvo ali postavitve skrbnika za posebni primer.

(2) V postopkih, v katerih je sodišče v skladu z določbami tega zakonika pristojno odločati o postavitvi pod skrbništvo ali postavitvi skrbnika za poseben primer, takoj ukrene vse potrebno za varstvo njegove osebnosti, njegovih pravic in koristi.

(3) Kadar je center za socialno delo predlagatelj postopka iz prejšnjega odstavka, mora v predlogu navesti, katero fizično ali pravno osebo naj sodišče imenuje za skrbnika. Kadar center za socialno delo ni predlagatelj, na zahtevo sodišča poda mnenje o tem, katero fizično ali pravno osebo naj imenuje za skrbnika.

(4) Kadar center za socialno delo ali sodišče odloči o postavitvi pod skrbništvo ali o postavitvi skrbnika za posebni primer, tudi imenuje skrbnika in določi obseg njegovih pooblastil.

(5) Po določbah tega poglavja ravna tudi drug organ, pred katerim poteka postopek, v katerem se postavi skrbnik za posebni primer.

277. člen (procesna sposobnost)

(1) Otroku, ki je dopolnil 15 let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj, mora center za socialno delo v postopkih postavitve pod skrbništvo in postavitve skrbnika za posebni primer omogočiti, da kot stranka v postopku v skladu z določbami zakona, ki ureja splošni upravni postopek, samostojno opravlja procesna dejanja.

(2) Zakoniti zastopnik otroka iz prejšnjega odstavka sme opravljati dejanja v postopku le, dokler otrok ne izjavi, da bo samostojno opravljal procesna dejanja.

(3) Otroka, ki še ni star 15 let oziroma za katerega center za socialno delo presodi, da ni sposoben razumeti pomena in pravnih posledic svojih dejanj, zastopa zakoniti zastopnik.

(4) Če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, center za socialno delo otroku postavi kolizijskega skrbnika. Tako ravna center za socialno delo tudi v drugih primerih, če glede na okoliščine primera presodi, da je to potrebno zaradi varstva koristi otroka.

278. člen (seznanitev otroka s postopkom)

(1) Kadar center za socialno delo odloča o postavitvi otroka pod skrbništvo ali o postavitvi otrokovega skrbnika za posebni primer, mora otroka, ki je sposoben razumeti

pomen postopka in posledice odločitve, na primeren način obvestiti o uvedbi postopka in o njegovi pravici, da izrazi svoje mnenje. Glede na starost otroka in druge okoliščine center za socialno delo opravi z otrokom razgovor. Pri tem je lahko navzoča oseba, ki ji otrok zaupa in jo sam izbere. Ta oseba lahko pomaga otroku izraziti njegovo mnenje. Center za socialno delo lahko prepove navzočnost osebe, če oceni, da bi bilo sodelovanje te osebe v postopku v nasprotju s koristjo otroka.

(2) O razgovoru strokovni delavec sestavi zapisnik. Zaradi varstva koristi otroka lahko center za socialno delo odloči, da se staršem ne dovoli vpogleda v zapisnik.

(3) Otroku, ki je že dopolnil 15 let in je v postopku izrazil svoje mnenje, center za socialno delo vroči odločbo, zoper katero ima pravico vložiti pritožbo.

279. člen (obveznost obveščanja)

O tem, da je treba nekomu postaviti skrbnika ali da oseba brez škode zase ni sposobna skrbeti za svoje pravice in koristi, morajo center za socialno delo ali sodišče obvestiti:

- upravni in drugi državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, organi lokalnih skupnosti, delodajalci in nevladne organizacije, kadar pri izvajanju svojih pristojnosti oziroma opravljanju svojega dela zvedo za tak primer;
- zakonec, zunajzakonski partner, sorodniki, člani gospodinjstva in druge osebe, ki zvedo za tak primer.

280. člen (upoštevanje koristi varovanca)

Pri odločanju o obliki varstva, ki naj se da varovancu, mora center za socialno delo ali sodišče upoštevati predvsem varovančeve potrebe in koristi.

281. člen (pošiljanje odločbe in vpis v matični register)

Pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo in o prenehanju skrbništva center za socialno delo in sodišče pošljeta v 15 dneh od njene pravnomočnosti upravni enoti. Postavitev pod skrbništvo in prenehanje skrbništva za otroke in druge osebe se vpiše v matični register, in sicer se vpiše osebno ime skrbnika in njegova EMŠO. Če skrbništvo opravlja center za socialno delo, se v matični register vpiše samo naziv centra za socialno delo.

282. člen (zaznamba v zemljiški knjigi)

Če ima varovanec nepremičnine, center za socialno delo in sodišče pošljeta pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo in o prenehanju skrbništva v 15 dneh od njene pravnomočnosti pristojnemu sodišču, ki podatek o skrbništvu in o prenehanju skrbništva zaznamuje v zemljiški knjigi.

283. člen
(kritje izdatkov)

(1) Izdatki za izvajanje ukrepov, ki nastanejo v zvezi s skrbništvom za otroke in druge osebe v korist varovancev, in nagrada za delo skrbnika se krijejo iz:

- varovančevih dohodkov;
- sredstev, dobljenih od oseb, ki morajo varovanca preživljati;
- varovančevega premoženja;
- proračuna Republike Slovenije.

(2) Določba prejšnjega odstavka se smiselno uporablja tudi za skrbništvo za posebne primere.

Osmi del: ZBIRKE PODATKOV

284. člen
(uporaba določb zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov)

Za zbiranje, obdelovanje, shranjevanje, pošiljanje in uporabo podatkov iz zbirk podatkov ter za varstvo informacijske zasebnosti posameznika po tem zakoniku se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, če s tem zakonikom za posamezne primere ni določeno drugače.

285. člen
(zbirke osebnih podatkov)

(1) Ministrstvo, pristojno za družino, vzpostavi centralni zbirki podatkov na področju posvojitve in preživnin. Kot upravljavec zbirk obdeluje podatke za namen spremljanja, načrtovanja in razvoja področij, za znanstveno raziskovalne in statistične namene ter za izvajanje internega nadzora nad uporabo podatkov.

(2) Za namen izvajanja nalog po tem zakonu centri za socialno delo obdelujejo osebne podatke iz centralnih zbirk, katerih upravljavec je ministrstvo, pristojno za družino.

286. člen
(centralna zbirka podatkov na področju posvojitve)

(1) Centralna zbirka podatkov na področju posvojitve vsebuje zbirke osebnih podatkov o:

- kandidatih za posvojitelje;
- otrocih, ki potrebujejo posvojitve;
- bioloških starših otrok, ki potrebujejo posvojitve;
- izvedenih posvojitvah v Republiki Sloveniji.

(2) Osebnostne podatke v zbirke iz prejšnjega odstavka vpisujejo centri za socialno delo, in sicer vsak za območje svoje krajevne pristojnosti.

(3) Centri za socialno delo imajo znotraj centralne zbirke vpogled v osebne podatke o kandidatih za posvojitelje za celotno območje Republike Slovenije, v osebne podatke o otrocih, ki potrebujejo posvojitve, v osebne podatke o bioloških starših otrok, ki potrebujejo posvojitve, v podatke o izvedenih posvojitvah pa le za območje svoje krajevne pristojnosti.

287. člen

(vsebina zbirk osebnih podatkov na področju posvojitve)

(1) Zbirka osebnih podatkov o kandidatih za posvojitelje vsebuje:

- datum rojstva;
- državljanstvo;
- spol;
- podatke o statusu (izobrazbi, zaposlitvi, samozaposlitvi, statusu dijaka/študenta, upokojitvi, statusu kmeta, statusu gospodinje);
- podatke, ki se nanašajo na vrsto življenjske skupnosti (zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, partnerska skupnost, zunajpartnerska skupnost, samski stan, razveza, vdovstvo);
- datum vpisa;
- identifikacijsko številko, ki je kandidatu ali kandidatoma za posvojitelja dodeljena ob vnosu v informacijski sistem;
- številko upravnega spisa.

(2) Zbirka osebnih podatkov o otrocih, ki potrebujejo posvojitve, vsebuje:

- datum rojstva;
- državljanstvo;
- spol;
- identifikacijsko številko, ki je otroku dodeljena ob vnosu v informacijski sistem;
- številko upravnega spisa.

(3) Zbirka osebnih podatkov o bioloških starših otroka, ki potrebuje posvojitve, vsebuje:

- starost ob vnosu v informacijski sistem;
- podatke o statusu (izobrazbi, zaposlitvi, samozaposlitvi, statusu dijaka/študenta, upokojitvi, statusu kmeta, statusu gospodinje);

- podatke, ki se nanašajo na vrsto življenjske skupnosti (zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, partnerska skupnost, zunajpartnerska skupnost, samski stan, razveza, vdovstvo);
- državljanstvo.

(4) Zbirka osebnih podatkov o izvedenih posvojitvah vsebuje:

- številko in datum odločbe o posvojitvi;
- datum posvojitve;
- starost posvojitelja ob posvojitvi;
- starost otroka ob posvojitvi.

288. člen

(centralna zbirka podatkov na področju preživnin)

(1) Centralna zbirka podatkov na področju preživnin vsebuje zbirke osebnih podatkov o:

- upravičencih do preživnine;
- zakonitih zastopnikih upravičencev do preživnine;
- zavezancih za preživnine;
- določenih preživninah.

(2) Osebne podatke v zbirke iz prejšnjega odstavka vpisujejo centri za socialno delo, in sicer vsak za območje svoje krajevne pristojnosti, ter imajo za območje svoje krajevne pristojnosti tudi vpogled v zbirke.

289. člen

(vsebina zbirk osebnih podatkov na področju preživnin)

(1) Zbirka o upravičencih do preživnin vsebuje:

- osebno ime;
- EMŠO;
- naslov prebivališča;
- državljanstvo;
- podatke o statusu (izobrazbi, zaposlitvi, samozaposlitvi, statusu dijaka/študenta, upokojitvi, statusu kmeta, statusu gospodinje).

(2) Zbirka osebnih podatkov o zakonitih zastopnikih upravičencev do preživnin vsebuje:

- osebno ime;
- EMŠO;
- naslov prebivališča;
- državljanstvo;
- razmerje do upravičenca do preživnine (mati, oče, skrbnik, rejnik, drugo).

(3) Zbirka osebnih podatkov o zavezancih za preživnine vsebuje:

- osebno ime;
- EMŠO;
- naslov prebivališča;
- državljanstvo;
- razmerje do upravičenca do preživnine (mati, oče, zakonec, zunajzakonski partner, partner partnerske skupnosti, partner zunajpartnerske skupnosti, otrok, drugo).

(4) Zbirka osebnih podatkov o določenih preživninah vsebuje:

- višino preživnine;
- denarno enoto;
- številko in datum akta o določitvi preživnine;
- datum, od katerega je preživnina določena;
- datum, od katerega se preživnino usklajuje;
- podatek o neizterljivosti preživnine;
- identifikacijsko številka, ki je preživnini za določenega upravičenca in zavezanca dodeljena ob vnosu v informacijski sistem.

290. člen (zbiranje osebnih podatkov)

(1) Osebni podatki se zbirajo neposredno od posameznika ter iz uradnih zbirk, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblašteni organi in organizacije.

(2) Centri za socialno delo za namen izvajanja javnih pooblastil po tem zakoniku brezplačno pridobivajo osebne podatke iz obstoječih zbirk osebnih podatkov naslednjih upravljavcev:

- Ministrstva za notranje zadeve – podatke o posamezniku in družinskih članih (osebno ime, datum rojstva, EMŠO, državljanstvo, prebivališče), podatke o sklenjenih zakonskih zvezah in razvezah ter o sklenjenih partnerskih skupnostih in razvezah partnerskih skupnosti iz centralnega registra prebivalstva, podatke o dovoljenju za prebivanje tujca in podatke o gospodinjstvu iz drugih zbirk Ministrstva za notranje zadeve;
- izvajalcev vzgojne in izobraževalne dejavnosti – podatke o vključitvi v vzgojni ali izobraževalni zavod;
- Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja in drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti – podatke o zdravstvenem stanju ali invalidnosti ob pisni privolitvi posameznika;
- Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije – podatke o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja;
- Javnega jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije – podatke o izplačanem nadomestilu preživnine;
- Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatke o brezposelnih osebah, o datumu in razlogih prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih oseb ter o razlogih za prenehanje izplačevanja materialnih pravic;
- centrov za socialno delo – podatke iz zbirk podatkov po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke (osebno ime, EMŠO upravičenca in vrsta pravice), po

predpisih, ki urejajo področje socialnega varstva (osebno ime, EMŠO upravičenca in vrsta pravice ali storitve), podatke o preživninah, ki jih je vpisal drug krajevno pristojen center za socialno delo (osebno ime, EMŠO upravičenca; osebno ime, EMŠO zakonitega zastopnika; osebno ime, EMŠO zavezanca; višina preživnine; datum, od katerega je preživnina določena), podatke o postavitvi pod skrbništvo in imenovanju skrbnika ali skrbnika za posebni primer po tem zakoniku (osebno ime, EMŠO varovanca; osebno ime, EMŠO skrbnika; datum pravnomočnosti odločbe o postavitvi pod skrbništvo; vrsta skrbništva) ter podatke iz zbirk podatkov po zakonu, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti (osebno ime, EMŠO rejenca; osebno ime, EMŠO rejnika; datum namestitve v rejništvo; časovna omejenost rejništva);

- delodajalcev – podatke o zaposlitvi;
- upravljavca registra transakcijskih računov – podatke o transakcijskih računih: številki računa in nazivu izvajalca plačilnega prometa, ki vodi transakcijski račun.

291. člen

(hramba osebnih podatkov)

(1) Osebni podatki iz 287. člena tega zakonika se hranijo pet let po pravnomočni sodni odločbi o posvojitvi, osebni podatki iz 289. člena tega zakonika pa se hranijo pet let po prenehanju upravičenosti do prejemanja preživnine. Po poteku tega roka se podatki anonimizirajo.

(2) Listinsko gradivo s področja posvojitve, ki je podlaga za vpis posvojitve v matični register, se hrani trajno.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

292. člen

(postopki v zadevah iz sodne pristojnosti)

(1) Postopki na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US), ki so bili pred začetkom uporabe tega zakonika uvedeni pred pristojnimi sodišči, se dokončajo po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US).

(2) Če se po začetku uporabe tega zakonika v postopkih iz prejšnjega odstavka odločba prve stopnje razveljavi, se postopek nadaljuje po določbah tega zakonika.

293. člen

(postopki v zadevah, glede katerih je spremenjena stvarna pristojnost)

(1) Postopki v zadevah, v katerih so bili po predpisih, ki so veljali pred začetkom uporabe tega zakonika, pristojni centri za socialno delo, po tem zakoniku pa je pristojno sodišče, se končajo pred sodišči po določbah tega zakonika, če do začetka uporabe tega zakonika odločba na prvi stopnji še ni bila izdana.

(2) Centri za socialno delo zadeve iz prejšnjega odstavka po uradni dolžnosti odstopijo pristojnim sodiščem najpozneje v enem mesecu od začetka uporabe tega zakonika. O odstopu zadev se sestavi zapisnik, ki ga podpišeta direktor centra za socialno delo in predsednik pristojnega sodišča. Sodišče rešuje te zadeve prednostno.

(3) V zadevah iz prvega odstavka tega člena se zahteva za uvedbo postopka pred centrom za socialno delo šteje za tožbo v pravnem postopku oziroma za predlog v nepravdnem postopku. Če je bil za zadeve iz prvega odstavka tega člena uveden postopek po uradni dolžnosti, se šteje, da je postopek uveden pred pristojnim sodiščem. Sodna taksa za tožbo oziroma predlog se ne plača.

(4) Če je bila v zadevah iz prvega odstavka tega člena do začetka uporabe tega zakonika na prvi stopnji izdana odločba, se postopek dokonča po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US).

294. člen

(postopki v zadevah iz pristojnosti centrov za socialno delo)

Postopki na podlagi 111. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US), ki so bili pred začetkom uporabe tega zakonika uvedeni pred centri za socialno delo, se s sklepom ustavijo.

295. člen

(odločbe o podaljšanju roditeljske pravice)

Za zakonske učinke pravnomočnih sodnih odločb o podaljšanju roditeljske pravice se uporabljajo določbe tega zakonika. Pri tem se šteje, da ima oseba, nad katero je bila podaljšana roditeljska pravica, položaj otroka, ki je že dopolnil starost 15 let, razen v primerih, ko je sodišče v odločbi o podaljšanju roditeljske pravice odločilo, da ima oseba položaj otroka, ki še ni dopolnil 15 let.

296. člen

(odločbe o ukrepih centra za socialno delo ali sodišča)

(1) Za zakonske učinke pravnomočnih odločb centrov za socialno delo, s katerimi je bilo odločeno o ukrepih centra za socialno delo na podlagi določb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno

besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US), se uporabljajo določbe tega zakonika o ukrepih trajnejšega značaja, za zakonske učinke pravnomočnih začasnih odločb centrov za socialno delo, izdanih na podlagi določb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US) pa se uporabljajo določbe tega zakonika o začasni odredbah. Pri tem se šteje, da z dnem začetka uporabe tega zakonika začne teči tudi obdobje trajanja ukrepa, ki je kot najdaljši določen pri posameznem ukrepu s tem zakonikom, razen če je bilo s pravnomočno odločbo centra za socialno delo, izdano na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US) določeno krajše obdobje trajanja.

(2) Za zakonske učinke pravnomočnih odločb sodišč, s katerimi je bilo odločeno o ukrepih za varstvo otrokovih premoženjskih koristi na podlagi določb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US), se uporabljajo določbe tega zakonika o ukrepih za varstvo koristi otroka. Pri tem se šteje, da z dnem začetka uporabe tega zakonika prične teči tudi obdobje trajanja ukrepa, določenega s tem zakonikom, razen če je bilo s pravnomočno odločbo sodišča, izdano na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US), določeno krajše obdobje trajanja.

297. člen

(odločbe o odvzemu poslovne sposobnosti)

(1) Za zakonske učinke pravnomočnih sodnih odločb o popolnem ali delnem odvzemu poslovne sposobnosti se uporabljajo določbe tega zakonika. Pri tem se šteje, da je oseba, ki ji je bila popolno odvzeta poslovna sposobnost v skladu z določbami Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/86 in 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ in 77/08 – ZDZdr), postavljena pod skrbništvo, tako da ta oseba ne more samostojno opravljati nobenih pravnih poslov. Za osebo, kateri je bila delno odvzeta poslovna sposobnost v skladu z določbami Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/86 in 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ in 77/08 – ZDZdr), pa se šteje, da ima položaj otroka, ki je že dopolnil 15 let, če pristojni organ ni odločil drugače.

(2) Kot popoln odvzem poslovne sposobnosti, določen v drugih predpisih, se šteje postavitve osebe pod skrbništvo po tem zakoniku, tako da ta oseba ne more samostojno opravljati nobenih pravnih poslov. Kot delen odvzem poslovne sposobnosti, določen v drugih predpisih, se šteje postavitve osebe pod skrbništvo po tem zakoniku, tako da ta oseba ne more opravljati samo določenih pravnih poslov oziroma da za določene pravne posle potrebuje odobritev skrbnika.

298. člen
(veljavnost določb glede posvojitve)

(1) Za posvojitve, sklenjene po predpisih, ki so veljali do 1. januarja 1977, se uporabljajo ti predpisi, razen če so bile spremenjene v posvojitve po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US).

(2) Dokler traja posvojitve, sklenjena do 1. januarja 1977, lahko posvojitelj in posvojenec med seboj skleneta zakonsko zvezo samo z dovoljenjem sodišča v nepravnem postopku. S sklenitvijo zakonske zveze med posvojiteljem in posvojenecem posvojitve preneha.

299. člen
(določitev preživnine za otroke, nameščene v rejništvo ali v zavod)

(1) Državno pravobranilstvo v enem letu od začetka uporabe tega zakonika zahteva, da sodišče odloči o preživninski obveznosti staršev v skladu s 188. členom tega zakonika, in sicer za tiste otroke, ki so bili do dneva začetka uporabe tega zakonika že nameščeni v rejništvo ali v zavod.

(2) Center za socialno delo v enem mesecu od začetka uporabe tega zakonika Državnemu pravobranilstvu posreduje podatke o zadevah iz prejšnjega odstavka, ki sodijo v njegovo pristojnost. Center za socialno delo posreduje Državnemu pravobranilstvu o vsaki zadevi naslednje podatke: osebno ime otroka in staršev, EMŠO otroka in staršev, naslov stalnega ali začasnega prebivališča staršev, podatek o tem, v kateri zavod ali h kateremu rejniku je otrok nameščen (naziv in naslov zavoda oziroma osebno ime in naslov rejnika) ter druge podatke, s katerimi razpolagajo in so potrebni za izvrševanje pristojnosti iz prejšnjega odstavka.

300. člen
(začetek uporabe določbe o pravici otroka do zagovornika)

Pravica otroka do zagovornika iz 186. člena tega zakonika se začne izvajati z začetkom uporabe posebnega zakona iz drugega odstavka 186. člena tega zakonika.

301. člen
(prijava sklenitve zakonske zveze)

Do vzpostavitve centralne evidence prijav za sklenitev zakonske zveze se osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, osebno prijavita pri matičarju upravne enote, ki je pristojna glede na kraj sklenitve zakonske zveze.

302. člen

(rok za vzpostavitev registra in centralnih zbirk podatkov)

Register iz 93. člena tega zakonika ter centralni zbirki podatkov iz 286. in 288. člena tega zakonika se vzpostavijo do začetka uporabe tega zakonika.

303. člen

(vpis v zbirki podatkov)

(1) Osebe, za katere je center za socialno delo do začetka uporabe tega zakonika ugotovil, da izpolnjujejo pogoje za posvojitelja v skladu z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US), center za socialno delo vpiše v zbirko podatkov iz prvega odstavka 287. člena tega zakonika. Kot čas vpisa v zbirko podatkov se šteje datum vložitve vloge na center za socialno delo.

(2) Otroke, za katere je center za socialno delo do začetka uporabe tega zakonika v skladu z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odločba US in 122/07 – odločba US) ugotovil, da potrebujejo posvojitev, center za socialno delo vpiše v zbirko podatkov iz drugega odstavka 287. člena tega zakonika.

304. člen

(podzakonski predpisi)

Podzakonske predpise iz tretjega odstavka 36. člena, 43. člena, četrtega odstavka 166. člena, četrtega odstavka 204. člena, četrte alineje prvega odstavka, pete in šeste alineje drugega odstavka 211. člena, 215. člena, četrtega odstavka 228. člena, drugega odstavka 250. člena in četrtega odstavka 254. člena tega zakonika izda minister, pristojen za družino, do začetka uporabe tega zakonika.

305. člen

(prenehanje veljavnosti Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti in preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko skupnost)

(1) Z dnem začetka uporabe tega zakonika preneha veljati Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05 in 55/09 – odločba US), uporablja pa se še tri mesece po začetku uporabe tega zakonika. V tem roku ni mogoče registrirati novih istospolnih partnerskih skupnosti po Zakonu o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05 in 55/09 – odločba US).

(2) Določbe Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti (Uradni list RS, št. 65/05 in 55/09 – odločba US), ki urejajo pravne posledice prenehanja registrirane

istospolne partnerske skupnosti, se uporabljajo glede pravic in obveznosti partnerjev registrirane istospolne partnerske skupnosti po prenehanju registrirane istospolne partnerske skupnosti tudi po preteku roka iz prejšnjega odstavka.

(3) Registrirana istospolna partnerska skupnost se preoblikuje v partnersko skupnost, če partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti v treh mesecih od dneva začetka uporabe tega zakonika pred matičarjem izjavita soglasje, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko skupnost po tem zakoniku pod pogojem, da izpolnjujeta pogoje za veljavnost partnerske skupnosti po tem zakoniku. Če upravna enota ugotovi, da obstajajo pogoji za veljavnost partnerske skupnosti, se za datum preoblikovanja registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko skupnost šteje datum izjave. Upravne enote v osmih dneh po začetku uporabe tega zakonika pozovejo partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti, da v roku treh mesecev od dneva začetka uporabe tega zakonika pred matičarjem podata izjavo, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko skupnost, o pravnih posledicah podane izjave in o pravnih posledicah, če takšne izjave v predpisanem roku ne podata.

(4) Če partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti v roku iz prejšnjega odstavka pred matičarjem ne izjavita, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko skupnost ali če postane odločba, da partnerja ne izpolnjujeta pogojev za veljavnost partnerske skupnosti, pravnomočna do izteka roka iz prejšnjega odstavka, registrirana istospolna partnerska skupnost preneha v treh mesecih po začetku uporabe tega zakonika. Če postane odločba, da partnerja ne izpolnjujeta pogojev za veljavnost partnerske skupnosti, pravnomočna po izteku roka iz prejšnjega odstavka, registrirana istospolna partnerska skupnost preneha z dnem pravnomočnosti te odločbe.

306. člen

(prenehanje veljavnosti določb drugih zakonov)

(1) Z uveljavitvijo tega zakonika prenehata veljati 41. in 42. člen Zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (Uradni list RS, št. 70/00), uporabljata pa se do začetka uporabe tega zakonika.

(2) Z uveljavitvijo tega zakonika prenehata veljati 19. člen Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list, št. 16/08) v delu, ki se nanaša na primere, ko je žrtev nasilja otrok, in 20. člen Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list, št. 16/08), uporabljata pa se do začetka uporabe tega zakonika.

307. člen

(prenehanje veljavnosti dosedanjega zakona)

Z uveljavitvijo tega zakonika preneha veljati Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 –

odločba US in 122/07 – odločba US), uporablja pa se do začetka uporabe tega zakonika.

308. člen

(prenehanje veljavnosti podzakonskih predpisov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakonika prenehajo veljati naslednji predpisi:

- Pravilnik o sklepanju zakonske zveze (Uradni list RS, št. 71/03, 131/04, 73/05, 55/07 in 31/08);
- Pravilnik o postopku in vsebini izvajanja svetovalnega razgovora (Uradni list SRS, št. 41/89);
- Pravilnik o postopku za popis in ocenitev premoženja oseb pod skrbništvom ter o pripravi skrbniških poročil (Uradni list SRS, št. 18/89).

(2) Predpisi iz prejšnjega odstavka se uporabljajo do uveljavitve novih podzakonskih predpisov, kolikor niso v nasprotju s tem zakonikom.

(3) Z dnem začetka uporabe tega zakonika preneha veljati Pravilnik o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti (Uradni list RS, št. 55/06), uporablja pa se še tri mesece po začetku uporabe tega zakonika.

309. člen

(uveljavitev in začetek uporabe zakonika)

Ta zakonik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne eno leto po njegovi uveljavitvi.

Številka: 542-08/09-8/

Datum: 16. junij 2011

EPA 817-V

Državni zbor
dr. Pavel Gantar
predsednik